

T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TEZİN ADI: GIUSEPPE VERDİ'NİN
RIGOLETTO OPERASININ
İNCELENMESİ**

TEZİN TÜRÜ: YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ANABİLİM DALI: SAHNE
SANATLARI ANABİLİM DALI**

**TEZİ HAZIRLAYAN: MAHMUT
ÇETİN KIRANBAY**

ADYAMAN / 2015

GIUSEPPE VERDI'NİN RIGOLETTO OPERASININ İNCELENMESİ

Mahmut Çetin KIRANBAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sahne Sanatları Ana Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

Adıyaman

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2015

KABUL VE ONAY TUTANAĐI

Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ danışmanlığında, Mahmut Çetin KIRANBAY tarafından hazırlanan “Giuseppe VERDI’nin Rigoletto Operasının İncelenmesi” başlıklı çalışma 03 / 09 / 2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sahne Sanatları Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Prof. Kadir KARKIN

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ünal İMİK

İmza:

İmza:

İmza:

03 / 09 / 2015

Dr. Dr. İbrahim Halil TÜRK
Doc. Dr. İbrahim Halil TÜRK

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Giuseppe VERDI’nin Rigoletto Operasının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

03 / 09 / 2015

İmza:

Ad-Soyad: Mahmut Çetin KIRANBAY

ÖZET

GIUSEPPE VERDI'NİN RIGOLETTO OPERASININ İNCELENMESİ

Mahmut Çetin KIRANBAY

Sahne Sanatları Ana Bilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2015

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ

Bu araştırma yapılırken, Romantik Dönem İtalyan Bestecilerinin en önemlilerinden olan Giuseppe Verdi'nin Rigoletto Operası, ağırlıklı olarak başroldeki rol olan bariton ses rengine yazılmış Rigoletto rolü olmak üzere diğer solo rolleri, korusu, konusu ve yorumlama problemleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada, özellikle operanın başrolü olan Rigoletto ve diğer solo partileri, düetleri, terzet, kuartet ve koro partisi, şan tekniği, karakteri yorumlama problemleri, başrolü Rigoletto'yu hazırlama çalışmalarım zamanındaki tecrübelerime dayanarak ve ayrıca teknik olarak araştırılmıştır. Bu araştırmalar yapılırken hem rol arkadaşlarımdan, hem orkestra şeflerimizden, hem de eserin başka yorumculardan görsel ve işitsel kayıtlarından faydalanılmıştır.

Ayrıca bu araştırmada besteci Giuseppe VERDI'nin hayatı ve diğer eserleri de incelenmiştir. Bu incelemelerin yanında Victor HUGO'nun hayatı ve "Le roi s'amuse" adlı romanının konusu da, Rigoletto eserinin librettosu bu romandan uyarlandığı için bu esere de değinilmiştir.

Rigoletto eserinin üç perdelik konusuna, librettosuna, Ankara Devlet Opera ve Balesinde kullanılan üst yazısına da yer verilecektir. Buradaki amaç, genel konunun librettoya nasıl yansıdığı ve konunun seyirciye üst yazı ile aktarım zorluklarının biraz olsun araştırmacılara anlatımıdır.

Anahtar Sözcükler: Giuseppe Verdi, Rigoletto Operası, Victor Hugo, Rigoletto

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF GIUSEPPE VERDI'S "RIGOLETTO"

MAHMUT ÇETİN KIRANBAY

Performing Arts Department

Adıyaman University Graduate School of Social Studies

September 2015

Advisor: Asst. Prof. Dr. Barış TOPTAŞ

During this research, Giuseppe Verdi's -one of the most important Romantic Era Italian composers- opera Rigoletto, his other solo roles starting with the role "Rigoletto", which was written as baritone, chorus, theme and the problem of interpretation were aimed to be studied.

In this study; the solo parts of the opera -especially of Rigoletto, the main role of the opera-, duets, terzetto, quartet and the chorus parts, singing technique, character interpretation problem were analyzed both technically and based on my experiences of the studies on preparing the main role, Rigoletto. When these researches were made, both my costars, the maestros, and the visual and auditory records of the play were made use of.

Furthermore, Giuseppe Verdi's life and other works will also be studied in this research. In addition to these studies, Victor Hugo's life and the theme his novel "Le roi s'amuse" was mentioned, because the libretto of the play Rigoletto was adapted from this novel.

Rigoletto's theme made of third acts, its libretto, and the subtitles used in Ankara State Opera and Ballet will also be mentioned. The expression of how the main plot reflects on the libretto and the difficulties of transferring the plot to the audience is the reason why.

Key Words: Giuseppe Verdi, Opera Rigoletto, Victor Hugo, Rigoletto

ÖN SÖZ

Araştırmamda bana yol gösteren Prof. Kadir KARKIN'a, Müzik ve Sahne Sanatları Bölüm Başkanı ve aynı zamanda danışmanım Yrd. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ'a, fikirleri ve tecrübeleriyle bana yardımcı olan rol arkadaşlarım Eralp KIYICI, Şenol TALINLI, Can KOCAAY'a, orkestra şeflerimiz Prof. Rengim GÖKMEN ve Alessandro CEDRONE'ye, çeviri yardımında bulunan Borabay KADİRDAĞ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Adıyaman – 2015

Mahmut Çetin KIRANBAY

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	11
2.1. Giuseppe Verdi'nin Hayatı.....	11
2.2. Giuseppe Verdi'nin Eserleri.....	16
2.3. Giuseppe Verdi'nin Operalarından Örnekler.....	23
2.3.1. Nabucco.....	23
2.3.2. Macbeth.....	24
2.3.3. Luisa Miller.....	25
2.3.4. Rigoletto.....	25
2.3.4.1. Rigoletto eserinin bestelenmesi ve prömiyeri.....	26
2.3.4.2. Rigoletto eserinin konu özeti.....	27
2.3.4.3. Rigoletto eserinin en ünlü bölümleri.....	33
2.3.5. Il Trovatore.....	33
2.3.6. La Traviata.....	34
2.3.7. I Vespri Siciliani.....	34
2.3.8. Simon Boccanegra.....	35

2.3.9. Un ballo in maschera.....	35
2.3.10. La forza del destino.....	36
2.3.11. Don Carlos.....	37
2.3.12. Aida.....	37
2.3.13. Otello.....	38
2.3.14. Falstaff.....	38
2.4. Victor Hugo'nun Hayatı.....	39
2.5. Le roi s'amuse Romanının Konusu.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem.....	44
3.1. Rigoletto Operası Konusunun Şan Tekniği ve Müzikal Açıdan İncelenmesi.....	44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Sonuç ve Öneriler.....	64
Kaynakça.....	113
ÖZ GEÇMİŞ.....	115

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Giuseppe Verdi'nin Eserleri, İlk Temsil Yerleri ve Tarihleri.....	20
Tablo 2. Rigoletto Eserinin Roller, Ses Tipleri ve Prömiyer Sanatçıları.....	27
Tablo 3. Rigoletto Eserinin Seçilmiş Ses ve Görüntü Kayıtları.....	31

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1. Giuseppe Verdi.....	11
Şekil 2. Giuseppe Verdi Ansına Basılan 1000 Liret.....	14
Şekil 3. Rigoletto'nun 1. Perde 5. Sahnede Dük ve Koro ile Söylediği Ansaml.....	46
Şekil 4. Rigoletto'nun 1. Perde 6. Sahnede Monterone'nin Lanetinden Sonraki Çöküşü.....	47
Şekil 5. Rigoletto'nun 1. Perde 7. Sahnedeki Sparafucile ile Düeti.....	48
Şekil 6. Rigoletto'nun 1. Perde 8. Sahnedeki "Pari siamo" Aryası.....	49
Şekil 7. Rigoletto'nun 1. Perde 9. Sahnedeki Gilda ile Düeti.....	50
Şekil 8. 1. Perde 15. Sahnedeki "Zitti Zitti" Korosu.....	54
Şekil 9. Rigoletto'nun 2. Perde 4. Sahnedeki "Cortigiani" Aryası.....	56
Şekil 10. Rigoletto ve Gilda'nın 2. Perde 5. Sahnedeki Düetlerinin Başlangıcı.....	58
Şekil 11. Rigoletto ve Gilda'nın 2. Perde 6. Sahnedeki Düetlerinin İlk Bölümünün Sonu.....	59
Şekil 12. Rigoletto ve Gilda'nın 2. Perde 8. Sahnedeki Düetlerinin Sonu.....	60
Şekil 13. Rigoletto Eserinin Finali.....	63

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Bu araştırma yapılırken, Romantik Dönem İtalyan Bestecilerinin en önemlilerinden olan Giuseppe Verdi'nin Rigoletto operası, ağırlıklı olarak bariton ses rengine yazılmış başroldeki Rigoletto karakteri olmak üzere solo roller, şan tekniği, yorumlama problemleri, eserin konusu işlenirken müzikal açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada yapılırken operanın solo partileri, düetleri, terzet, kuartet ve koro partileri de incelenmektedir.

Ayrıca bu çalışmada, bestecinin hayatı ve diğer eserleri de incelenmektedir.

Eserin librettosu, Victor Hugo'nun hayatı ve Le roi s'amuse (Kral Eğleniyor) romanından alındığı için, bu romana da yer verilmektedir.

Rigoletto eserinin üç perdelik konusuna, librettosuna, Ankara Devlet Opera ve Balesinde kullanılan üst yazısına da yer verilmektedir

Yoksul bir ailenin çocuğu olan Giuseppe Verdi, 10 Ekim 1813'te Kuzey İtalya'nın Le Roncole kasabasında doğmuştur. Küçük Giuseppe'nin yaşamı babasının eve eski bir piyano almasıyla değişmiştir denilebilir. İlk müzik derslerini organist Provesi'den alan ve piyano çalmayı çabucak öğrenen Giuseppe, on yaşında kasabanın kilisesinde çalmaya başlamıştır. Bu arada, müzikle yakından ilgisi olan tüccar Barezzi, çocuğun müziğe olan yeteneğini fark etmiş, ona iş bulmuş, evine almış ve kızı ile birlikte piyano çalmasına izin vermiştir. İtalya'nın bağımsızlığını savunan Verdi, 1840 yıllarından başlayarak Avusturyalılara karşı olan nefretini sık sık yinelemiş, bestelerinde devrinin mücadelesini yansıtmıştı. 1859 yılında, Sardunya ve Avusturya arasındaki savaş, İtalya'ya bağımsızlık getirirken, Verdi'nin doğduğu bölge de, Avusturya'nın egemenliğinden çıkarak İtalya'ya katılmıştır. Sanatçı, bu olaydan sonra, gerek operaları gerek adı ile ulusal kahraman olarak anılmıştır. Adı slogan olarak kullanılmış, (Viva Vittorio Emanuele, Re D'Italia- Viva Verdi) kendisine pek çok kentin onur vatandaşlığı verilmiş ve parlamentoya üye seçilmiştir. Verdi'nin doğal melodi yaratıcılığı vardı. Müziği sıcakkanlı, yaşam dolu, heyecanlı, dürüst ve doğrudur. Yarattığı karakterlerde şiddeti vurgulamaktan kaçınmamış, gerçeği ve doğru olanı basit ve dürüst olarak, olabildiğince etkili bir biçimde anlatmaya çalışmıştır. Wagner'in etkisi altında kaldığı düşüncesi, Verdi'yi her zaman çok kızdırmıştır. Wagner'in müziğine hayran olduğu doğrudur. Ne var ki, İtalyan

operasına kötü etkisi olabileceği düşünüldüğünden, Wagner'in teorileri, Verdi'nin müziğinde hiç kullanılmamıştır. Wagner'in dramatik müziği ile son operaları arasında bir benzerlik var gibi görünmesine karşın, temel ilkeler açısından Verdi'nin eserleri Wagner'in yapıtlarından çok farklıdır. Wagner operalarında orkestra ön plandadır. Verdi için ses önemlidir. Sanatçı anlatım gücünü en iyi ortaya çıkarabilecek olan insanı işlemiş ve asıl melodiyi insana söyletmiştir. Wagner için insan sesi bütünün bir parçasıdır ve diğer enstrümanlarla aynı düzeydedir. En önemlisi de, Wagner müziği Alman müziğidir. Verdi, İtalyandır ve kendi geleneksel müziğini yeni bir anlayışla işleyen büyük bir sanatçıdır (Tanç, 2000, 5).

Verdi'nin bıraktığı opera mirası, dünya ve İtalyan opera sanatının 19. ve 20.yüzyıllardaki doruk noktasını oluşturmaktadır; bu miras dünya ve İtalyan opera tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Şüphesiz, onun sanatı Rossini, Bellini, Donizetti ve Mercadante gibi İtalyan bestecilerinin mirasının üstünde şekillenmiştir. Ayrıca, Verdi'nin opera sanatında Fransız romantik operasının etkisini de görebiliriz. Bütün bunlar Verdi'nin yazı dilini oluşturmasında ve opera sanatında standart olarak kabul edilen sanat eserlerini ortaya koymasında etken olmuştur. Kariyerinin başında 'Hançerelerin Atillası'' olarak adlandırılan besteci, opera sanatının ve özellikle ses sanatının reformcusudur. Verdi'nin stili, vokal tekniği eğitiminde temel olup, birçok opera sanatçısının ulaşmaya çalıştığı bir zirvedir. (Nuris, 1997:1)

Çağdaş operada değişik sahneleme yöntemleri yer almaktadır. Klasik eserler geleneksel olarak sahnelenebilir, vokal stilleri korunabilir, sahneleme, dekor ve kostüm kararları klasik olabilir veya farklı deneysel yöntemler tarafından etkilenebilirler. Örneğin, Ankara Devlet Operasında sergilenen "Rigoletto" operasının 1920 ve 1930 yılları arasında geçmekte ve olay Mafya örgütü içinde yorumlanmıştır. Fakat her durumda yönetmenler hem vokal gelenekleri, hem de klasik rollerin kullanılmasını göz önünde bulundurmalarıdır.

1.1. Problem

Giuseppe Verdi'nin Rigoletto eserinin sahnelenebilmesi için belli ölçütler gerekmektedir. Eserin müzikal açıdan yorumlanması aşamalarında karşılaşılan sorunlar, her opera eserinde ufak tefek farklılıklar göstermesine rağmen genel olarak

aynı temellere dayanmaktadır. Bu çalışmada Rigoletto operasındaki sanatçıların eser için nasıl hazırlanacağı, çalışmaların başlangıcından eser çıkana kadar hangi yolun izlenip, profesyonel anlamda sonuca nasıl ulaşılacağı araştırılacaktır. Bu bağlamda oluşabilecek problemler aşağıdaki gibi başlıklarda toplanabilmektedir.

- Eserin yazılış stiline göre solo roller, şan tekniği olarak bu esere nasıl hazırlanmalıdır?
- Eserin hazırlık ve sahnelenme evresinde solo rolleri söyleyecek sanatçıların esere uygun frazları istenildiği gibi yapabilmesi için nefes problemlerini nasıl giderilmelidirler?
- Özellikle Rigoletto rolünün ve diğer solo rollerin esere hazırlanışında, vücut egzersizleri ve rol çalışmaları nasıl olmalıdır?
- Solo roller kendi içlerinde ya da koro ile birlikte söyledikleri ansambllarda problem yaşanır mı? Yaşanırsa çözümü nasıl olmalıdır?
- Dekor ve kostüm açısından problemler yaşanır mı? Bu problemler nasıl giderilmelidir?

1.2. Amaç

Bu tezin amacı Verdi'nin Rigoletto operasının genel ve eserin başrolü olan Rigoletto karakterinin müzikal ve şan tekniği açısından incelenmesi olacaktır. Bu çalışmada eserin konusu, genel müzikal yerleri ve Rigoletto karakterinin ikili doğası, deforme bir vücut içindeki, güçlünün yanında olduğu zaman kimseye bir şey olmayacağını düşünerek etrafındaki soylularla alay eden bir saray soytarısı ve kızını kötülüklerden korumak için ona hapis hayatı yaşatan sevgi dolu bir baba ikilemi üzerinde çalışılacaktır.

Rigoletto operasının, derinlemesine incelenerek, ileride eser hakkında hem araştırmacıların hem de opera sanatçılarının yararlanabileceği bir kaynak olması için çalışılmıştır.

1.3. Önem

Türkiye'de opera sanatına ilgi duyan veya opera sanatçılığını meslek olarak düşünen ve araştırmacı kişiliğe sahip olan kişilerin yararlanabileceği, hatta bu bilgileri

çevrelerindekilere yayarak daha çok insana ulaştırarak opera kültürünü küçük de olsa tanıtabilecek bir tez çalışmasıdır.

1.4. Varsayımlar

İzlenen araştırma ve yöntemin tezin amacına uygun olduğu varsayılmaktadır. Veri toplama araçlarının bu araştırma için yeterli, güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Giuseppe Verdi'nin Rigoletto Operasının İtalya'da Ricordi şirketince ilki 1944 yılında basılan vokal – piyano içerikli kitabının güncel basımından ve yine Ricordi şirketince 1992 yılında basılan partisyondan yararlanıldı. Eserin başrolü olan ve bariton ses rengine yazılmış Rigoletto rolü olmak üzere solo rollerin şan tekniği ve yorumlama problemleri açısından incelenmesi ve eser hakkında yazılmış kaynakların taranması, yapılan ses ve görüntülü kayıt performanslarının incelenmesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

ACCELERANDO: Hızlanarak.

ADAGIO: Yavaş tempo.

AFFETTUOSO: Taşkın bir duyguyla.

AGILITA: Çabukluk, çeviklik, atiklik.

AGITATO: Hızlı, sarsıntılı, heyecanlı.

AKOR: Aynı anda tınlamak üzere “dikey” olarak yazılmış ikiden fazla ses. Aynı terim, çalgıların, ses yüksekliklerinin birbiriyle uyuşması amacıyla (La=440) titreşimini tutacak şekilde düzenlenmesi için kullanılır.

AKUSTİK: Sesle, sesin doğumu özellikleri, ulaşımı ve alımı ile uğraşan fizik bilimi kolu.

ALLA MARCIA: Marş temposunda, marş gibi.

ALLEGRETTO: “Allegro”dan daha yavaş tempo.

ALLEGRO: Önceleri yalnız “mutlu”, “sevinçli”, “neşeli” anlamlarına gelirdi. Günümüzde hızlı tempoyu anlatmak için kullanılır.

ALTO: Kadın ve çocuk seslerinin en pes olanı.

ANDANTE: “Yürük” anlamına gelir. Ağıra yakın, orta yavaşlıkta tempo.

ANIMATO: Canlı.

ANSAMBL: Beraberlik, topluluk.

ARIETTA: Kısa ve küçük arya.

ARMONİ: Akorların kuruluşu, türleri, çevrilmesi, bağlanması, yürüyüşü ve melodi ilintileriyle uğraşan bilgi kolu.

ARPEJ: Süslemelerin notalanışında, bir akorun yanına konan dikey ve kıvrımlı çizgi, akor seslerinin birlikte değil de, birbiri arkasından çalınması gerekeceğini gösterir.

ARYA: Operalarda solistin söylediği şarkı.

ASSAI: Çok. (Allegro assai: Çok hızlı. Largo assai: Çok yavaş gibi).

A TEMPO: İcrada tempo değişmesinden sonra, yeniden önceki tempoya dönüş.

A TONALITE: Tonalite dışı.

BALLAD: 12. yy.’da Güney İtalya halkının söylediği kısa dans şarkısı. Daha sonra, ballad, dans ile bağlantısını kaybetmiş, romantik yüzyılda Chopin, Liszt, Brahms gibi besteciler piyano için ballad’lar yazmışlardır. Bugün bu terim özellikle halk müziğinde, aşk şarkıları için kullanılır.

BANDO: Nefes ve vurmali çalgılardan kurulan, çoğunlukla törenlerde kullanılan çalgı topluluğu.

BARİTON: Orta kalınlıkta erkek sesi.

BAS, BASSO: En kalın erkek sesi.

BASBARİTON: Bariton ile bas arasındaki erkek sesi.

BELCANTO: Güzel şarkı, güzel söyleyiş anlamına gelir. İtalyan operasının ses gösterisine ve hançere cambazlığına dayanan söyleme üslubu.

BEMOL: Bir notayı yarım aralık pesleştiren işaret.

BİS: Konserde halkın icracıdan ek parça çalmasını istemek için kullandığı kelime. Yerine “ encore” kelimesi de kullanılır “yine” anlamına gelir. Notada “bis” yazısı, bir bölümün bir kere daha çalınacağını gösterir.

BRAVURA: Bel Canto cümlelerde teknik ve müzikal anlamda ulaşılan üst seviye.

BUFFO: Güldürücü. Operalarda güldürücü rollere çıkan şarkıcı.

CANTABILE: Şarkı söyler gibi.

CANTO: Şarkı.

COLORATURA: Çalgılarda ve insan sesinde süslü geçitler. Terim genellikle, bu türlü geçitleri ustalıklı söyleyebilen lirik soprano için kullanılır.

CRESCENDO: Sesi gitgide yükselterek.

DECLAMATION: Hitap. Deklamasyon. Metne yaraşır biçimde, iyi telaffuz edilmiş,

DECRESCENDO: Gitgide hafifleyerek ve ses yoğunluğunu düşürerek.

DETONE: Tondan düşme.

DİKSİYON: Sözcüklerin söyleniş biçimi, telaffuz.

DIMINUENDO: Sesin giderek azalması.

DİYAFRAM: Göğüs ve karın boşluklarını birbirinden ayıran kubbe biçimindeki ince ve geniş zar .

DİYEZ: Bir notayı yarım aralık tizleştiren işaret.

DOLCE: Tatlı ve yumuşak.

DOLENDO: Üzüntülü.

DUET, DUO: İki ses için müzik.

DÜZENLEME: Bir ortam için yazılmış bir yapıtı bir başka ortama aktarmak.

EKSPİRASYON: Nefes verme.

ENSPİRASYON: Nefes alma.

ENTONASYON: Doğru tonlama.

EŞLİK: İnsan sesi ya da tek çalgı için yazılmış yapıtlarda, başlıca ses ya da seslere yardımcı durumda olan çalgı bölümü.

FALSETTO: Erkek seslerinin normal alan dışında tiz, kadın sesine benzer sesler çıkarmak amacıyla başvurdukları yöntem.

FINALE: Konçerto, senfoni, opera gibi uzun, yâda çok bölümlü bir bestenin son bölümü.

FONETİK: Dildeki seslerin nasıl oluştuğunu, bunların zamana ve yerlere göre geçirdiği evrimi araştırıp standart dili ortaya çıkarmaya çalışan bilim.

FORTE: Güçlü.

FORTISSIMO: Olabildiğince güçlü

GIRTLAK: Hançere, larenks.

GLISSANDO: Kaydırma.

GRANDIOSO: Büyük, ihtişamlı.

INTERMEZZO: (1) Başlangıçtaki anlamına göre, bir oyunun perdeleri arasında dekor değişmesine ve oyuncuların hazırlanmasına fırsat vermek için sunulan müzikli kısa oyun. Intermezzo'lar sonraları opera perdeleri arasında da oynanmıştır. (2) Operalarda ara müziği

KAFA SESİ: Tiz seslere genel olarak verilen ad.

KONSERVATUVAR: Müzik öğrenimi için kurulmuş büyük okullar

KONTRALTO: En pes kadın sesi.

KONTRAPUNTA: Birden çok sesi birleştirme kurallarının tümü. Armoniyle yakından ilgilidir.

KONZERTMEİSTER: Senfoni ya da opera orkestrasında başkemancı. Yalnız kemanlardan ve öbür yaylı çalgılardan değil, yöneticiden sonra bütün orkestranın çalışma beraberliğinden sorumlu kişi.

KORREPETİSYON: Şancının piyanist eşliğinde eser çalışması.

KUARTET: Dört çalgı ya da dört ses için müzik. Dört çalgılık, ya da dört seslik topluluk. En yaygın dörtlü çalgılaması, iki keman viyola ve viyolonselden kurulan topluluktur ve bu ortam için sayısız yapıt verilmiştir.

LARENKS: Ses tellerini barındıran kıkırdak yapı. Gırtlak.

LARGAMENTE, LARGO: Geniş anlamında. Çok yavaş tempo.

LARGHETTO: “Largo”dan az daha hızlı.

LEGATO: Bağlı. Notaların kesintisiz birbirini izlemesi gerektiğini belirten terim.

LEGGIERO: Hafif.

LENTO: Yavaş.

LIBRETTO: “Küçük kitap” anlamına gelir. Opera metni, opera oyunu.

MAESTOSO: Görkemli.

MELODİ: Ritm ögesinden yararlanarak, bir biçim için art arda çizilmiş notalar.

MENO MOSSO: Pek canlı değil.

MESSA DI VOCE: Ton, tını ve renk kaybı olmadan sesin yükseltılarak güçlenmesi

MEZZO VOCE: Yarım ses.

MEZZO: Yarım.

MEZZO FORTE: Yarı güçlü.

MEZZO SOPRANO: Orta kadın (soprano ile kontralto arasında) sesi.

MODERATO: Orta hızda.

MOTİF: En az iki notadan oluşmuş ve bir eserin baş harfi niteliğindeki bölüme denir.

MODULATION: Bir tonaliteden öbürüne geçme. Modülasyon.

NOTA: Müzik yazısı. Sesleri gösteren işaretler.

OKTAV: Sekiz sesli aralık.

OPERA BUFFO: İtalyan komik operası.

PARTİSYON: Çalgı ya da ses bölümlerinin birlikte okunmasını sağlamak amacıyla birbiri üstüne sıralanmış notası.

PES REGISTER: Kalın sesler bölgesi.

PIANGENDO: Hıçkırarak ağlar gibi.

PIANISSIMO: Olabildiğince hafif, yumuşak.

PIANO: Hafif, yumuşak çok hafif, çok yumuşak.

PICCOLO: Küçük flüt. Ses alanı normal flüte kıyasla bir oktav yukarıdan başlar.

PIU: Çok.

PIZZICATO: Yaylı çalgılarda bir geçidin yayla değil, tellerin parmakla veya tırnakla çekilerek çalınacağını belirten terim.

PORTAMENTO: Sesi bir notadan diğerine köprü kurarak yumuşak bir şekilde taşımak.

PRESTO: Çabuk.

PRIMADONNA: “Birinci Kadın” anlamına gelir. Operalarda baş kadın şarkıcı.

PRÖMİYER: İlk gösterim.

PUANDORG: Duraklama. Üzerine geldiği notayı yarı değeri kadar uzatır.

RALLENTANDO: Yavaşlayarak.

RECITATIVO: Bir operanın oratoryonun yada kantatın “teganni” edilmeyip, söylenen, bir türlü konuşmayla sunulan bölümleri.

REZONANS: Titreşim. Akustik oluşum.

RİTİM: Zaman içinde varolan müziğin yine zaman içinde belirtilmesi. Ritim müziğin üç ana ögesinden biridir.

ROMANCE: Besteciyi kesin bir kalıp biçimine uymak zorunda bırakmayan, genellikle duygusal parçalara verilen ad.

RUBATO: İcrada geçici olarak kesin bir tempodan ayrılman ve nota sürelerini bir cümlelerin anlamını açıklamak, yaymak amacıyla değiştirmek.

SCHERZO: “Şaka” anlamına gelir.

SPINET: Klavsen’in benzeri. Ancak tuşları kasaya 45 derece açı ile durmaktadır.

SOLFEJ: Notaları adlarıyla, sesleriyle ve süreleriyle okumaya denir.

SOPRANO: En tiz kadın veya çocuk sesi.

SOTTO VOCE: Hafif ses.

STACCATO: Notalarda belirtilen sesleri birbirine bağlamadan teker teker ayrı ayrı yorumlama.

STRETTO: Parçanın sonunda tempo hızlanması (genellikle İtalyan operasında).

SURTONE: Tondan çıkarak tizleşme.

TEMPO: Müzikte sesin süresi üzerine kurulmuş, ses hareketlerinin süre ve hızlarını ölçmeye yarayan sistemlerin temeli.

TENOR: En tiz erkek sesi.

TERZETTO: Terstet, üçlü.

TON: Kulağımızla algıladığımız belli bir yükseklikteki düzenli titreşimler.

TONALİTE: Bir bestede ya da bir beste bölümünde bütün nota ve akorların, bir “çıkış noktası” durumundaki notayla ilgilerini düzenleyen sistemlerin bütünü. Tonalite, kendi başına, müzik yaratıcılığında bir amaç değil, fakat araçlardan yalnız biridir.

TREMOLO: Bir nota ya da bir akorun çok hızlı olarak tekrarı.

TRİL: Bir notanın bir üstteki notayla çok hızlı olarak sıralanması.

TROPPO: Çok... Non troppo: Çok değil... Allegro non troppo: Çok hızlı değil...

TUTTI: Bütün, tüm, hep birlikte anlamlarına gelir.

UVERTÜR: Müzikli sahne yapıtlarının, süit ve senfonilerin başındaki açılış, giriş müziği.

UNNO, NATIONALE: Ulusal.

UOMO: Erkek adam. Başroldeki erkek şarkıcı.

ÜNLÜ: Ses yolunda hiçbir engele çarpmadan çıkan ses; sesli harf.

ÜNSÜZ: Ses yolunda bir engele çarparak çıkan ses; sessiz harf.

VİBRATO: Titreme, insan sesinde olsun, türlü çalgılarda olsun, bir notanın yüksekliğini aşağı ve yukarı doğru sık yada geniş aralıklı sallandırılmayla elde edilir.

VIVACE: Canlı.

VOCE: Ses. (Mezza Voce: Yarım ses), (Sotto Voce: hafif ses)

VOKALİZ: Bir ünlü üzerinde yapılan ses alıştırması.

YORUM: Bir müzik yapıtını icra eden şarkıcı, enstrümanist ya da yöneticinin, o yapıtı bestecinin düşünce ve duygularına uygun olarak sunma amacıyla uyguladığı duygusal davranışın ve bilimsel inceleme sonuçlarının tümü.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

2.1. Giuseppe Verdi'nin Hayatı

Şekil 1

GIUSEPPE VERDI

Yoksul bir ailenin çocuğu olan Giuseppe Verdi, 10 Ekim 1813'te Kuzey İtalya'nın Le Roncole kasabasında doğmuştur. Babası Carlo ve annesi Marianni bir han işletmekteydi. Verdi'nin doğumundan birkaç ay sonra, Fransızların yönetimi altında olan Le Roncole kasabası, Avusturyalıların eline geçmiş ve yağma edilmiştir. Verdi'nin annesi, yağmacıların elinden kurtulmak için, bebeği ile birlikte kilisenin korunmasına girmiştir. Bu konudaki belgeler, Le Roncole kasabasının kilisesinde bulunmaktadır. (Parker, 1994:192)

Anne ve babası müzikle uğraşmadığı gibi akrabaları arasında da müzikle uğraşan kimse olmayan küçük Giuseppe'nin yaşamı babasının eve eski bir piyano almasıyla değişmiştir denilebilir. İlk müzik derslerini organist Provesi'den alan ve piyano çalmayı çabucak öğrenen Giuseppe, on yaşında kasabanın kilisesinde org çalmaya başlamıştır. Yıllık kazancı yaklaşık 15 dolar olan babası, kazancını onun Busseto kasabasında okuma yazma öğrenmesi için harcanmaktaydı. İki yıl Busseto kasabasında yaşayan Giuseppe, her pazar Le Roncole kasabasının kilisesinde org

çalarak yaşamını kazanmak üzere, yaklaşık beş kilometre kadar bir yolu yürüyerek gitmiş ve gelmiştir. Bu arada, müzikle yakından ilgisi olan tüccar Antonio Barezzi, çocuğun müziğe olan yeteneğini fark etmiş, ona iş bulmuş, evine almış ve kızı ile birlikte piyano çalmasına izin vermiştir. Verdi, yaşamının olgunluk döneminde, çocukluk günlerinden bahsederken şöyle der; “Pek çok insan tanıdım ama Barezzi kadar iyisine rastlamadım. O beni kendi çocuğu gibi sevdi, ben de onu öz babam gibi sevdim.”. (Parker, 1994:192)

Verdi, 18 yaşına girdiği zaman, Barezzi müzik eğitimini sürdürebilmesi için ona, Milano Konservatuarı’ndan burs bulmaya çalışmış, fakat sanatçı giriş sınavlarında başarılı olamamıştı. Özel kompozisyon ve orkestra dersleri alarak iki yıl Milano’da kalan Verdi’nin piyano çalışması hiçbir zaman mükemmel bir düzeye ulaşamamıştır. Bu durum Rossini’nin: “Verdi, beşinci derece piyanist...” diye takılmasına bile neden olmuştur. (Parker, 1994:192)

Bir süre organist olarak Busseto kasabasında yaşayan Verdi, Busseto kasabası Filarmoni Derneği’ne şef olarak getirildikten sonra, Barezzi’nin kızı Margherita ile 1836 yılında evlenmiştir. (Parker, 1994:192)

1838’de Milano’ya yerleşen sanatçı, 1839 yılında ilk operası olan “Oberto, Conte di Bonifacio”yu tamamlamış ve bu opera La Scala’da sahneye konmuştur. Elde edilen başarı büyüktür. Kendisinden, La Scala için üç büyük opera yazması istenmiş, Rossini’nin operalarının basımını üstlenmiş olan ünlü basımevi sahibi Giovanni Ricordi’de, bestecinin ilk operasını satın almıştır. Daha sonraki yıllar aralarındaki arkadaşlık ilerleyecek ve Verdi’nin çok bahsedilmeyen yemek yapmaktaki ustalığı aralarındaki arkadaşlığı dostluğa taşıyacak, hatta uzakta olmalarına karşı Verdi’nin yaptığı et yemeklerini dondurarak gönderdiği, nasıl çözmeleri ve tekrar nasıl ısıtmaları gerektiğini belirtir yazısıyla beraber Ricordi’lere ulaştırdığı bilinmektedir. (Parker, 1994:192)

Verdi’nin özel yaşamında şanslılıklar birbiri ardına gelmektedir. Önce çocukları ölmüş, 1840 yılında da karısını kaybetmiştir. Bu koşullar altında yazılan komik opera Un Giomo di Regno hiç beğenilmemiştir. Verdi, bir daha hiç yazmamaya karar verecek kadar etkilenmiştir. (Parker, 1994:192)

Ne var ki, Merelli’nin cebine zorla koyduğu ”Kral Nabuchadnezzar” librettosu, Verdi’nin yeniden müziğe dönmesini sağlamıştı. “Nabucodonosor” ya da

“Nabucco Operası” 1842 yılında sahneye konmuş ve büyük başarı kazanınca da bu operayı I Lombardi, Ernani ve I Due Foscari Operaları izlenmiştir. Verdi artık İtalya'nın genç opera bestecileri arasında, önde gelen sanatçıdır. (Parker, 1994:192)

İtalya'nın bağımsızlığını savunan Verdi, 1840 yıllarından başlayarak Avusturyalılara karşı olan nefretini sık sık yinelemiş, bestelerinde devrinin mücadelesini yansıtmıştı. La Battaglia di Legnano, Giovanna d'Arco, Alzira, I Masnadieri, Il Corsaro gibi operalarda tarihi olayları tema olarak işleyen sanatçı, arylar ve koro için İtalya'nın bağımsızlığı ile ilgili şarkılar yazmıştı. (Parker, 1994:192)

Ne yazık ki, bu büyük heyecan, kahramanlık duyguları ve İtalya'nın bağımsızlığına duyulan özlem, pek az işe yaramış, 1848 yılında Verdi Paris'te iken, İtalya'nın yenilgisi kesinleşmişti. (Parker, 1994:192)

Operalardan gelen gelire Verdi, Busseto kasabası yakınındaki Sant'Agata villasını satın almış ve orada, günlerini toprakla uğraşarak, şiir ve felsefe ile ilgilenerek geçirmiştir. 1850 yılından beri beraber olduğu sevgilisi Giuseppina Streponi de kendisi ile birlikte dir. Sanatçı 1859 yılında yeniden evlenmiş ve bu beraberlik 1897 yılında Giuseppina ölene dek sürmüştür. (Parker, 1994:192)

Verdi, bir yazısında kendisinden söz ederken şöyle der: “Herkesin yeniden doğduğu Paris'te bir buçuk yıl yaşadığım gerçek. Ama içtenlikle itiraf etmem gerekirse, burada her zamankinden daha da yabancı oldum. Altı yıldır, opera yazıyorum ve pek çok yer dolaştım. Ne var ki, başarı kazanmak için, ne bir gazeteci ile konuştum, ne bir arkadaşım dan istekte bulundum, ne de zengin bir kişiye yanaştım. Hayatımda hiç, ama hiçbir zaman bu tür bir şey yapmadım, hiçbir zaman da yapmayacağım.” (Parker, 1994:192)

Daha önce hazırladığı Luisa Miller eseri ile başarısızlığa uğrayan Verdi, kariyerinin orta döneminde bu eseri ile bir çığır açmış ve bu yeni yaklaşımları ile çok başarı kazanmıştır. Eserin başkahramanı olan Mantua Dük'ünün soytarısı olan Rigoletto'nun, ihtiras, hilekârlık, evlat sevgisi ve intikam hislerini çok dramatik bir şekilde işleyen bu yapıt dünya opera evlerinin repertuvarlarının vazgeçilmez bir ögesi olmuştur. (Parker, 1994:192)

Operası ilk şekli ile ortaya çıkmıştır. İki yıl sonra Kahire Operasının açılışını kutlamak ve opera yazmak üzere iki kez davet edilen ve bunları geri çeviren Verdi, daha sonra 150.000 frank ücreti kabul ederek yeni bir opera üzerinde çalışmaya başlamıştır. Aida operası ilk kez, 1871 yılının sonlarında Kahire’de sahnelenmiş, 1872 yılında da İtalya’da Milano’da, La Scala Operasında oynanmıştır. (Tanç, 2000:5)

Verdi artık opera üzerinde çalışmayı düşünmemektedir. 1873 yılında yaylı sazlar dördlüsü bestelenmiş, 1874 yılında da büyük Requiem tamamlanmıştır. (Tanç, 2000:5)

Altmış yaşında olan ve dinlenmek isteyen Verdi, müziğe veda etmeyi düşünmektedir. Kışı Cenevre’de, Palazzo Doria’da, yılın diğer zamanlarını da köpekleri ve atlarıyla birlikte, Sant’Agata villasında geçirmektedir. (Tanç, 2000:5)

“Kendim hakkında pek az şey söyleyebilirim. Hiçbir şey bilmiyorum, hiçbir şey yapmıyorum. Yoruluncaya kadar kırlarda dolaşılıyor, sonra da yemek yiyip uyuyorum. İşte hepsi bu. Bu ne biçim yaşam diyeceksiniz. Yaşamın romantik bir yanı olmadığı bir gerçek ama daha kötü yaşam biçimleri arasında benimki, yaşamı değerlendirmek açısından en iyisi.”. (Tanç, 2000:5)

Verdi köşeye çekilmemeliydi. Sanatçı eski arkadaşı, müzisyen Arrigo Boito, Otello’nun librettosunu getirmiştir. 1887 yılında tamamlanan bu operayı 1893 yılında sahneye konan Falstaff Operası izler. Verdi seksen yaşındadır. (Tanç, 2000:5)

1897 yılında karısı Giuseppina’nın ölümünden sonra Verdi’nin sağlığı bozulmaya başlamıştır. Kendi içine kapanan ve melankoliğe kapılan besteci, 1901 yılında arkadaşlarıyla birlikte tatil yapmak üzere gittiği Milano’da kalpten ölmüş ve orada gömülmüştür. Ölümünden sonra servetinin çoğu Milano’da sakat müzisyenlerin yaşadığı düşkünler evine bağışlanmıştır. (Tanç, 2000:5)

Verdi; basit, dürüst, kurnazlık düşünmeyen güçlü bir karaktere sahipti. Ona, bu nedenle “Busseto’nun Aslanı” denmiştir. Sert, kaba, yaklaşılması güç ve nezaket kurallarına uymayan dış görünüşün altında sıcak ve yaşam dolu bir kişilik yatmaktaydı. (Tanç, 2000:5)

Verdi, estetik kurallara fazla önem vermeyen bir besteci olarak çalışmaya başlamıştı. Bununla beraber, doğal bir tiyatro yeteneğine sahip olan sanatçı, sahne için doğru olanı bulmakta hiç güçlük çekmemiştir. Devrinin politik değişimleri ve

İtalya'nın bağımsızlığı operalarını renklendirirken, Verdi belki de farkında olmadan ulusal besteci niteliğini elde etmiştir. (Tanç, 2000:5)

Verdi'nin doğal melodi yaratıcılığı vardı. Müziği sıcakkanlı, yaşam dolu, heyecanlı, dürüst ve doğrudur. Yarattığı karakterlerde şiddeti vurgulamaktan kaçınmamış, gerçeği ve doğru olanı basit ve dürüst olarak, olabildiğince etkili bir biçimde anlatmaya çalışmıştır. (Tanç, 2000:5)

Besteci olarak, Verdi'nin müziği oldukça farklı bir gelişim göstermektedir. Son çalışmalarında Verdi, kendi öz stilinden tümünden ayrılmıştır denebilir. Bununla beraber, onun ilk çalışmaları ile son çalışmaları arasında gerçek bir ara bulmak olanaksızdır. İngiliz araştırmacı Francis Tovey (1875-1940) bir yazısında şöyle der: "Verdi'nin teknik ustalığı, çok büyük bir gelişme gösterirken, anlatım gücündeki incelik ve uzmanlığı da giderek arttı. Buna karşın, kendine özgü temel karakteristik müzik kalitesinde, pek az değişme oldu...". (Tanç, 2000:5)

Wagner'in etkisi altında kaldığı düşüncesi, Verdi'yi her zaman çok kızdırmıştır. Wagner'in müziğine hayran olduğu doğrudur. Ne var ki, İtalyan operasına kötü etkisi olabileceği düşünüldüğünden, Wagner'in teorileri, Verdi'nin müziğinde hiç kullanılmamıştır. Wagner'in dramatik müziği ile son operaları arasında bir benzerlik var gibi görünmesine karşın, temel ilkeler açısından Verdi'nin eserleri Wagner'in yapıtlarından çok farklıdır. Wagner operalarında orkestra ön plandadır. Verdi için ses önemlidir. Sanatçı anlatım gücünü en iyi ortaya çıkarabilecek olan insanı işlemiş ve asıl melodiyi insana söyletmiştir. Wagner için insan sesi bütünün bir parçasıdır ve diğer enstrümanlarla aynı düzeydedir. En önemlisi de, Wagner müziği Alman müziğidir. Verdi, İtalyandır ve kendi geleneksel müziğini yeni bir anlayışla işleyen büyük bir sanatçıdır. (Tanç, 2000:5)

2.2. Giuseppe Verdi'nin Eserleri

Requiem'i, dinsel içerikli metne dayanan birkaç müziği, bir iki şarkısı ve bir Yaylı Çalgılar Kuarteti dışında Verdi'nin tüm yapıtları sahne için yazılmıştır. 26 operasından ilki 1839'da, sonuncusu 1893'de ortaya çıkmıştır. Hiçbir zaman, ne geçmiş ve gelecek ile bağlarını kopartmış, ne de yeni deneylere girişmiştir. Geliştirdiği incelikli teknik ile İtalyan Operasını, kimsenin ulaşamadığı bir doruğa yükseltmiştir. Verdi'nin kuzey Avrupalı bestecilere göre üstünlüğü, ülkesinin

kendinden önce, atalarından kalan bir opera geleneğine sahip olmasıdır. (<http://www.operaturkiye.com>)

İtalyan dinleyicisi bu atasından kalma geleneği sürdürmekte, opera bestecisinin her ürettiğini dikkatle izlemektedir. Fransa ya da Almanya'da besteci ve dinleyicisi arasındaki uçurum, Romantik dönemin karakteristiklerinden birine yol açmış, sanatçıyı kendi içine dönük bir dünyada yaşamaya yöneltmiştir. Oysa İtalya'da durum böyle değildir. Bir opera bestecisi ünlendi mi her köşeden çağrılar ve eser siparişleri alır. (<http://www.operaturkiye.com>)

Romantizmin İtalyan Operasını etkileyen en önemli ögesi, ulusçuluk kavramı olmuştur. Verdi de ilk ünlü operası Nabucco ile başlayarak kendi ulusunun şarkı söyleme tekniğini, insan sesi yapısını ve kendine özgü yerel havalarını incelemiş, özel sorunlarını yansıtan konuları işlemiştir. Verdi bütün kalbiyle şuna inanmıştır: "Her ülke kendi kültüründen fişkırان yerel müziğini işlemelidir." (<http://www.operaturkiye.com>)

Halk, isminin baş harflerini İtalya'nın birleşmesi için yaratılan bir deyişin baş harfleriyle özleştirmiştir: Viva Verdi diye bağırarak, "Viva Vittorio Emmanuele, Re d'Italia!" (Yaşasın Vittorio Emmanuele, İtalya Kralı) sözleriyle eşdeğer olmuştur. (<http://www.operaturkiye.com>)

Verdi'nin operaları genellikle üç dönemde incelenir. İlk grup, Il Trovatore ve La Traviata ile doruğa tırmanmış, ikinci grup Aida'nın, üçüncü grup ise Otello ile Falstaff'ın başarısını taşımıştır. Falstaff ve ilk denemelerinden biri dışında Verdi'nin tüm operaları ciddi türdedir. Konularını kendi libretto yazarları, Romantik dönemin ünlü şair ve yazarlarından uyarlamışlardır. Schiller, Hugo, Genç Dumas, Byron, Scribe, Shakespeare ve yakın arkadaşı şair Arrigo Boito, opera metinlerinin kaynağı olan yazarlardır. Verdi'nin bir librettoda gereğini duyduğu özellikler şöyle sıralanır: Mutlaka güçlü duygusal sahneler; karşıtlıklar ve hızlı akış. Tüm operalarında yer alan belli yapı özellikleri vardır. (<http://www.operaturkiye.com>)

Örneğin: hemen tümü dört bölümden oluşur (ya dört perde, ya bir prolog ve üç perde, ya da dört bölüme eşdeğer küçük sahnelere ayrılmış üç perde.) İkinci ve üçüncü perdeler kalabalık finallerle son bulur. Üçüncü perdede uzun bir düet yer alır. Dördüncü perde çoğunlukla ya bir koronun eşliğindeki yakarış ya da meditasyon sahnesiyle açılır (Pregiera). Bu çatı, ilk çalışmalarında mutlaka yer almasa da

giderek Verdi için vazgeçilmez bir çerçeve oluşturmuş, operanın tiyatro yönünü yansıtan yerleşik bir kalıp haline gelmiştir. (<http://www.operaturkiye.com>)

Birinci Dönemi: La Scala'da sahnelenen Oberto'yu izleyen başarısız komedisi Bir Günlük Kral'ın ardından, büyük başarı kazanan Nabucco gelir. Verdi'nin ilk opera çalışmalarının çoğu, koro sahneleri ile ünlüdür. Örneğin: Nabucco'daki Esirler Korosu "Va, pensiero"; I Lombardi, Giovanna d'Arco ve Legnano Savaşı'ndaki korolar gibi. Nabucco'dan sonra Verdi yüklü bir çalışma temposuna girer. Roma, Napoli, Venedik, Trieste ve Floransa'daki opera evleri için yapıtlar besteler. Bu arada İngiltere'den ve Paris'ten de sipariş alır. Shakespeare'in Macbeth'inden esinlenme Macbeth Operası'nda, cadılar sahnesinde ve Lady Macbeth'in uykuda gezdiği sahnede dramatik etkinliği yükseltmiş, müzikteki anlatımla birleştirmiştir. Bu dönem operalarında, yüzyıllar boyu Avusturya- İspanya egemenliğinde yaşayan İtalyan halkına gizliden gizliye mesaj veren özgürlük çağrısı yer alır. (<http://www.operaturkiye.com>)

İkinci Dönemi: Orta dönem çalışmalarında Verdi, 1850'li yıllarla yaratıcılıkta doruğa ulaşmıştır. Çok ünlü ve çok sevilen iki operası, Rigoletto ile La Traviata bu dönemin ürünüdür. Bir Victor Hugo öyküsüne dayanan Rigoletto, 16. yüzyıl Mantua Sarayı'ndaki kanlı olayları ele alır: Kız kaçırmalar, cinayetler, baştan çıkarmalar... Rigoletto'da dünyasal, hiç idealize edilmemiş, doğrudan seslenen bir müzik dili kullanılmıştır. (<http://www.operaturkiye.com>)

La Traviata (Yiten Kadın) ise coşkulu ezgileriyle ünlenmiştir. Yeni tür bir melodi anlayışı, esnek, anlatımcı, yarı recitativ havasındaki küçük aryalara, sonradan Otello'da geliştireceği stile bir hazırlıktır. La Traviata Dumas'ın bir oyunundan kaynaklanır. Aynı yıl yazılan Il Trovatore (Gezgin Şarkıcı) Verdi'nin ilk dönem özelliklerinin bir özeti gibidir. Bu arada Büyük Opera geleneğinde iki deneme yapar. Birincisi Sicilya Akşam Ayinleri'dir. Verdi bu operasında Il Trovatore ve La Traviata 'da değinemediği vatanseverlik konusunu yeniden ele alır. (<http://www.operaturkiye.com>)

Diğer Büyük Opera türündeki yapıtı ise Schiller'in aynı adı taşıyan dramından kaynaklanan, Don Carlos'tur. Her ikisi de ilk kez Paris'te sahnelenir. Don Carlos daha başarılı olur. Bundan sonra komik rollerin yer aldığı Maskeli Balo ve St. Petersburg için yazdığı Kaderin Gücü Operaları ortaya çıkar. Bir ya da birkaç

belirgin motifin, yapıtın değişik bölümlerinde yinelenmesi operanın bütünlüğünü sağlar. Bu yapıtlar güçlü ve güçsüz yönleriyle bestecinin on iki yıllık duraklama döneminin ürünleridir. (<http://www.operaturkiye.com>)

İkinci döneminin doruk noktası Aida Operası'dır. Mısır'da Süveyş Kanalı'nın açılış törenleri için ısmarlanmıştır. Büyük Opera türünün kahramanlık niteliğini, müzikte ve dramatik yapıda sergiler. Canlı karakterler, olayın görkemli akışı, melodik armonik yapının ve orkestra renklerinin zenginliği, Aida'yı ilk temsilinden bu yana ölümsüz kılmıştır. (<http://www.operaturkiye.com>)

Üçüncü Dönemi: Operalarına on altı yıllık bir ara verdiğinde Requiem'ini besteler. 1868'de Rossini'nin ölümü üzerine birkaç İtalyan bestecisinin ortaklaşa bir requiem yazmaları önerilmiştir. Verdi, girişi yazdığı halde katkıda bulunan başka besteci çıkmaz. 1873'te Verdi'nin çok sevgili dostu romancı ve şair Manzoni ölünce, besteci elindeki girişi tamamlayıp, Manzoni'nin anısına bir requiem bestelemiş olur. Requiem, 1874'te Milano Kilisesi'ndeki ilk yorumundan sonra La Scala'da, Londra, Paris, Viyana gibi Avrupa'nın birçok kentinde yorumlanır. (<http://www.operaturkiye.com>)

Bundan sonra Verdi kendini emekliye ayırmış gibidir. Ancak yakın çevresi onun yaratıcılığının tükenmediği kanısındadır. Özellikle yayıncısı Ricordi, bir Shakespeare operası yazmasını, örneğin Otello'yu işlemlerini önerir. Ve yine yakın dostu şair Boito ona bir Otello librettosu hazırlar. 1887'de La Scala'da sahnelenen Otello, Verdi'nin trajik başyapıtı olarak tarihe geçer. Geleneksel arylarla kesilmeyen müziğin perdeler arası sürekli akıcılığı, yeni bir anlatım yolu geliştirmiştir. (<http://www.operaturkiye.com>)

1886 yılında Verdi yetmiş altı yaşında iken Boito yine ona bir Shakespeare metni sunarak kışkırtır. Besteci seksen yaşına bastığında sahnelenen bu opera, Falstaff'tır. Otello'nun yapısına benzese de Falstaff'da daha az arya, daha çok karşılıklı söyleşi yer almıştır. Eğlenceli ve gülünç konusu kadar müziğin işlenişi de keyiflidir. Otello ne kadar dramatik ve lirik nitelikler taşırsa Falstaff da o kadar buffa hafifliğini sergiler. Bu son operasıyla Verdi sanki tüm bir Romantik çağı, kendisi de içinde olmak üzere, hicvetmektedir. Opera Shakespeare'in "Bütün dünya bir sahnedir" sözleriyle biterken, Verdi'nin de opera kariyeri böylece sona erer. (<http://www.operaturkiye.com>)

Tablo 1

GIUSEPPE VERDI'NİN ESERLERİ, İLK TEMSİL YERLERİ VE TARİHLERİ

	İsim	Perde sayısı	Dil	Prömiyer (tiyatro ve şehir)	Prömiyer tarihi
1	Oberto	2	İtalyanca	La Scala, Milano	17.11.1839
2	Un giorno di regno	2	İtalyanca	La Scala, Milano	05.09.1840
3	Nabucco	4	İtalyanca	La Scala, Milano	09.03.1842
4	I Lombardi alla prima crociata	4	İtalyanca	La Scala, Milano	11.02.1843
5	Ernani	4	İtalyanca	Fenice Tiyatrosu, Venedik	09.03.1844
6	I due Foscari	3	İtalyanca	Argentina Tiyatrosu, Roma	03.11.1844
7	Giovanna d'Arco	3	İtalyanca	La Scala, Milano	15.02.1845
8	Alzira	2	İtalyanca	San Carlo Tiyatrosu, Napoli	12.08.1845
9	Attila	3	İtalyanca	Fenice Tiyatrosu, Venedik	17.03.1846
10	Macbeth	4	İtalyanca	Teatro della Pergola, Floransa	14.03.1847
11	I Masnadieri	4	İtalyanca	Her Majesty's Theatre, Londra	22.07.1847
12	Jérusalem (I Lombardi alla prima crociata'nın Fransızca versiyonudur. Mekân Fransa'ya ve karakterler Fransız isimlerine değiştirilmiştir.)	4	Fransızca	Paris Operası, Salle Le Peletier	26.11.1847

13	Il Corsaro	3	İtalyanca	Teatro Grande, Trieste	25.10.1848
14	La Battaglia di Legnano	4	İtalyanca	Teatro Argentina, Roma	27.01.1849
15	Luisa Miller	3	İtalyanca	San Carlo Tiyatrosu, Napoli	08.12.1849
16	Stiffelio	3	İtalyanca	Teatro Grande, Trieste	16.11.1850
17	Rigoletto	3	İtalyanca	Fenice Tiyatrosu, Venedik	11.03.1851
18	Il Trovatore	4	İtalyanca	Teatro Apollo, Roma	19.01.1853
19	La Traviata	3	İtalyanca	Fenice Tiyatrosu, Venedik	06.03.1853
20	Les vèpres siciliennes	5	Fransızca	Paris Operası, Salle Le Peletier	13.06.1855
21	Les vèpres siciliennes Giovanna de Guzman (Les vèpres siciliennes eserinin İtalyanca versiyonudur. İtalyanca ismi olan "I vespri Siciliani" ile anılmıştır.)	5	İtalyanca	Teatro Regio, Parma	26.12.1855
22	Le trouvère (Il Trovatore'nin Paris için revize versiyonudur.)	4	Fransızca	Paris Operası, Salle Le Peletier	1857
23	Simon Boccanegra	3	İtalyanca	Fenice Tiyatrosu, Venedik	12.03.1857
24	Aroldo (Stiffelio eserinin revizyonudur. Mekân ve zaman Anglo-Sakson İngiltere'si ve karakter isimleri bu mekâna uygun değiştirilmiştir.)	4	İtalyanca	Teatro Nuovo, Rimini	16.08.1857
25	Un ballo in maschera	3	İtalyanca	Teatro Apollo, Roma	17.02.1859

26	La forza del destino	4	İtalyanca	Bolshoi Kamenny Tiyatrosu, San Petersburg,	10.11.1862
27	Macbeth (Revize versiyondur. Metin değişiklikleri ve Lady Macbeth için yeni "Vieni! t'affretta!" aryası eklenmiştir.)	4	İtalyanca	Théâtre Lyrique, Paris	21.04.1865
28	Don Carlos	5	Fransızca	Paris Operası, Salle Le Peletier	11.03.1867
29	La forza del destino (Revize versiyon. Antonio Ghislanzoni metin ekleri)	4	İtalyanca	La Scala, Milano	27.02.1869
30	Aida	4	İtalyanca	Hidiv Opera Evi, Kahire	24.12.1871
31	Don Carlo (Don Carlos'un birinci revizyonudur.)	5	İtalyanca	San Carlo Tiyatrosu, Napoli	1872
32	Simon Boccanegra (Metin değiştirilmesi ile genişletilmiş versiyonudur.)	4	İtalyanca	La Scala, Milano	24.03.1881
33	"La forza del destino" veya "La force du destin" (La forza del destino'nun revize versiyonudur.)	4	Fransızca	Antwerp	14.03.1881
34	Don Carlo (Don Carlos'un ikinci revizyonudur.)	4	Fransızca	La Scala, Milano	10.01.1884
35	Don Carlo (Don Carlos'un üçüncü revizyonudur.)	5	İtalyanca	Teatro Municipale di Reggio, Modena	29.12.1886
36	Otello	4	İtalyanca	La Scala, Milano	05.02.1887
37	Falstaff	3	İtalyanca	La Scala, Milano	09.02.1893

2.3. Giuseppe Verdi'nin Operalarından Örnekler

2.3.1. Nabucco

Nabucco veya uzunca ismi ile Nabucodonosor İtalyan opera bestecisi Giuseppe Verdi'nin bestelediği 4 perdelik bir opera eseridir. İtalyanca libretto Temistocle Solera tarafından Fransız Auguste Anicet-Bourgeois ve Francis Cornue'nun İncil'de Eski Ahit Yeremya kısmında bulunan bir hikâye dayanarak 1836 da yazdıkları bir oyunundan uyarlanarak hazırlanmıştır. Nabucco operasının ilk versiyonunun prömiyeri 9 Mart 1849 da Milano'da La Scala Tiyatrosu'nda yapılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>)

Bu opera Verdi'nin diğer eserlerine nispetle daha az olarak sahnelenmekle beraber günümüzde yine de birçok dünya opera evi repertuvarında bulunan Verdi'nin erken eserleri arasındadır. Eserdeki Abigaille soprano rolü opera şarkıcıları arasında zor bir rol olarak kabul edilmektedir ve 20. yüzyıl ünlü sopranolarından olan Leontyne Price ve Joan Sutherland bu rolü hiç oynamamışlar, Maria Callas ancak üç defa bu rolü oynamıştır. Bazı sopranoaların bu rolü oynamaları sonucu seslerine zarar verdikleri bildirilir. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>)

1840 yılında Verdi'nin birinci karısı Margherita Barezzi ve iki çocuğu, çok kısa aralıklarla öldü. Verdi bundan çok kötü etkilendi ve morali çok bozularak kendini bir kenara çekerek besteciliği bırakmaya karar verdi. Aynı yılın eylül ayında "Un giorno di Regno" adlı eserinin başarısız kalması bu depresyonunu iyice artırdı. Verdi'ye daha önce büyük destek sağlamış olan La Scala'nın emperyosu Bartolomeo Merelli Yahudilerin Babil'e sürgünü hakkında bir eser hazırlamış olan Temistocle Solera'nın metnini Verdi'ye vererek ona bu metine göre bir opera hazırlamaya teşvik etti. Verdi'nin bu metne göre hazırladığı opera eseri Nabucco oldu. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>)

Bu eser ve özellikle üçüncü perdedeki Yahudi esirler korusu "Va, pensiero" İtalyan milliyetçileri tarafından bir özgürlük şarkısı olarak kabul edilmeye başladı. İtalyan milliyetçiliği ve Kuzey İtalya'nın Avusturyalılar tarafından işgal edilmesine tümüyle karşı olan Verdi bu gelişmeden çok memnun oldu. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>)

Ayrıca bu opera Verdi'nin şahsi hayatına da büyük bir etki yaptı. Nabucco eserinin prömiyerinde Abigail'le rolü oynayan ve sonra bu eserin arka arkaya 57 defa

temsil edilmesinde büyük rolü olan soprano Giuseppina Strepponi ile arkadaşlık kurdu ve çift 1859 da resmen evlendiler. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>)

2.3.2. Macbeth

Bu eserin librettosu Francesco Maria Piave tarafından 1838'de Torino'da basılmış olan Carlo Rusconi'nin İngilizce'den Shakespeare'in Macbeth oyununun çevirisinden uyarlanmış 4 perdelik opera eseridir. William Shakespeare'in aynı isimli trajik oyunu Macbeth'i temel almıştır. Giuseppe Verdi Macbeth librettosunun müziğini hazırlamaya 1846-47 başlamıştır. Macbeth İtalyan bestecisi Verdi'nin önemli gençlik eserlerindedir. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

İlk defa 14 Mart 1847 tarihinde Floransa'da "Teatro della Pergola" tiyatrosunda oynanmıştır. İlk temsilinin sonunda eser büyük beğeni toplamış, Verdi sahneye alkışlarla yaklaşık 20 kez çağırılmıştır. Türkiye'de Devlet Operasında ilk temsili Ankara'da 1962 yılındadır. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

Hikâyedeki olaylar 11. yüzyılda İskoçya'da geçmektedir. Başrolü bir tenora değil, baritona vermek; kötü karakterli kişileri eserin kahramanı yapmak; eserde tek bir aşk öyküsünü değil, yükselme hırsı, vicdan huzursuzluğu gibi konuları işlemek ile Verdi bu eserde opera jargonuna bir sıra yenilik getirmiştir. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

Prömiyerden 20 yıl sonra Fransa'da Théâtre Lyrique (Théâtre-Lyrique Impérial du Châtelet) deki sahnelenmesi için ek müzik sağlaması talep edilmiştir. Bunu fırsat bilen Verdi operanın tümünü gözden geçirip önemli değişiklikler yapmıştır. Bunlar bir bale divertismanı ekleme ve Macbeth ve Leydi Macbeth için I. Perde ve III. Perde'deki müziğin değiştirilmesi şeklinde olmuştur. Bu yenilenmiş versiyon 21 Nisan 1865'te sahneye konmuştur. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

Bu eserin modern yapımlarında birçok opera evi bu yenilenmiş versiyonu kullanmayı tercih etmektedirler. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

Verdi'nin opera eseri Shakespeare'in sahne dram eserini çok yakından yansıtır ama bazı çok ilginç değişiklikler yapılmıştır. Orijinal oyunda sadece üç tane cadı kadın bulunmaktadır. Verdi uyarlamasında ise büyük bir cadı kadınlar korusu bulunmakta ve bunlar üç kısımlı harmoni şeklinde müzik parçalarını

söylemektedirler. Verdi'nin eserinde son perde de değişiktir. Perde'nin başında İngiltere-İskoçya sınırında İngiltere'ye giden mülteciler büyük korosu ansambl olarak parçalar söylerler. Yenilenmiş versiyonda ise IV. Perde finalinde yine gezici şairler, askerler ve İskoç kadınların söylediği bir galibiyet ilahisi bulunur. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

1865'deki Paris yapımından sonra Macbeth operası gözden düşmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar bu eserin ancak 13 defa yapımı gerçekleştirilmiştir. Buna bir neden Verdi'nin sonradan Shakespeare'den uyarladığı Othello ve Falstaff eserlerinin çok daha popüler olmasıdır. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera)))

2.3.3. Luisa Miller

Luisa Miller İtalyan opera bestecisi Giuseppe Verdi'nin bestelediği 3 perdelik bir opera eseridir. İtalyanca libretto Salvatore Cammarano tarafından ünlü Alman oyun yazarı Friedrich von Schiller tarafından yazılmış “Kabale und Liebe” (Hile ve Aşk) oyunundan uyarlanarak hazırlanmıştır. Luisa Miller operasının prömiyeri 8 Aralık 1849'te Napoli'de Teatro San Carlo'da yapılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Luisa_Miller)

Bu opera Verdi'nin bestecilik kariyerinin başlarında hazırlanmıştır. Verdi Paris'te iki yıl çalışmış ve Paris'te baş gösteren bir kolera salgını dolayısıyla İtalya'ya geri dönmüştür. İtalya'da Busseto'da bir çiftlik satın alıp burada "San Agata" adını verdiği villada yaşayıp bestelerini hazırlamıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Luisa_Miller)

2.3.4. Rigoletto

Rigoletto Giuseppe Verdi tarafından bestelenmiş üç perdelik bir operadır. İtalyanca librettoyu Victor Hugo'nun Le roi s'amuse adlı oyundan uyarlayarak Francesco Maria Piave yazmıştır. Operanın prömiyeri 11 Mart 1851'de Venedik'te La Fenice opera evinde yapılmıştır. Bu opera çok kişi tarafından çalışma hayatının orta yıllarında Verdi'nin ortaya çıkardığı başyapıtlardan biri olarak görülmektedirler. Modern çağlarda standart opera repertuarının vazgeçilmez bir eseri olarak devamlı olarak sahneye konulmaktadır. Kuzey Amerika'da en çok oynanan 20 opera eseri arasında 9 uncu sırayı almıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

2.3.4.1. Rigoletto eserinin bestelenmesi ve prömiyeri

Verdi kendisi için Ernani, I due Foscari, Macbeth, Il Corsaro ve Stiffelio operalarının librettolarını yazmış olan Piave'ye, Aleksander Dumas Fils'in "Kean" adlı eserine bakmasını istemiştir. Fakat tam bu sırada şans eseri olarak Victor Hugo'nun Le roi s'amuse eserini görüp beğenmiştir. Fakat bu siyasi bakımdan çok tartışmaya yol açmış bir eserdir ve Kuzey İtalya'yı idaresi altında bulunduran Avusturya-Macar İmparatorluğu'nun sansür otoritelerinden geçmesinin zor olacağı düşünmüştür. Fakat Piave, Hugo'daki kralı Montua düküne değiştirmiş ve siyasi güçlerin hoşlanmadığı tarafları atarak ve isimleri değiştirerek sansür otoritelerine uygun bir uyarlamayı başarmıştır. Mekân Mantua'ya ve hükümdar da düke değiştirilmiştir. Eserin yazıldığı zamanda artık ne Mantua düklüğü ne de dükün ait olduğu Gonzalgo hanedanının bir üyesi hayatta bulunmaktaydı. Gilda'nın yatak odası sahnesi kaldırılmış, kahramanın ismi Triboulet'den Rigelotto'ya çevrilmiştir. 1850 yılı yazında Verdi ve Piave Verdi'nin doğum şehri olan Busatto'ya çekilmişler, yaptıkları yoğun çalışmalar sonucu libretto yazılıp bestesi yapılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Venedik Le Fenice opera evindeki prömiyer temsil için çok iyi tanınmış fakat genç şarkıcılar seçilmiştir. Arya, ikili ve ansambl şarkılarının çok popüler olacağı tahmin edildiği için provalar asgariye indirilmiş ve orkestra üyeleri ve şarkıcılardan gizlilik kurallarına uymaları istenmiştir. Gerçekten açılış temsili, özellikle dramatik sahneler, büyük bir başarı sağlamıştır. Ertesi sabah Dük'ün aryası olan "La donna è mobile" "Kadın uçarıdır" sokaklarda ıslıkla çalınmakta ve hatta hatırlayabilenler tarafından şarkı halinde söylenmekteydi. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Tablo 2

RIGOLETTO ESERİNİN ROLLERİ, SES TİPLERİ VE PRÖMİYER SANATÇILARI

Rol	Ses tipi	Prömiyerde roller (11 Mart 1851)
Rigoletto, Dük'ün soytarısı	Bariton	Felice Varesi
Gilda, Rigoletto'nun Kızı	Soprano	Teresa Brambilla
Mantua Dükü	Tenor	Raffaella Mirate
Sparafucile, Bir kiralık katil	Bas	Paolo Damini
Maddalena, Sparafucile'nin kız kardeşi	Kontralto	Annetta Casaloni
Giovanna, Gilda'nin dadısı	Mezzo-soprano	Laura Saini
Kont Ceprano	Bas	Andrea Bellini
Kontes Ceprano, Karısı	Mezzosoprano	Luigia Morselli
Matteo Borsa, Bir saraylı	Tenor	Angelo Zuliani
Kont Monterone	Bariton	Feliciano Ponz
Marullo	Bariton	Francesco De Kunnerth
Bir saray teşrifatçısı	Bas	Giovanni Rizzi
Bir soylunun genç hizmetkârı	Mezzo-soprano	Anetta Modes Lovati

2.3.4.2. Rigoletto eserinin konu özeti

Mekân: Mantua ve civarı.

Zaman: 16 yüzyıl

I. Perde

1. Sahne: Sarayda bir oda

Mantua Düklüğü Sarayı

Sarayında bir toplantıda çapkın Dük mümkün olduğu kadar çok sayıda kadınla birlik olarak zevkli bir hayat geçirmek üzerinde bir şarkı söyler. “Questa o quella - Bu kadın veya şu bir başkası”. Kiliseyi ziyarette tanımadığı bir güzel kız görmüştür ve onunla birlikte olmayı arzu etmektedir. Fakat aynı zamanda Ceprano Kontesi'ni de baştan çıkarmak arzusundadır. Dük'ün kambur soytarısı, Rigoletto, Dük'ün eskiden dikkatini çeken saray hanımlarının kocalarıyla alaya başlar ve Dük'e

bu kocaları ya hapis ederek ya da idam ettirerek bertaraf etmesini tavsiye eder. Soylu saraylılar Rigoletto'dan intikam almaya karar verirler. Bundan sonra Rigoletto Monterone Kontunu, kızının Dük tarafından baştan çıkartılıp sonra kenara atılması dolayısıyla, alaya alır. Dük'ün emri ile tutuklanan Monterone Kontu, Dük'e ve Rigoletto'ya beddua edip onları lanetler. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

2. Sahne: Bir sokak ve Rigoletto'nun evinin avlusu

Bu lanetleme ile düşünceye dalan soytarı evine yaklaşmaktadır ve tam o sırada kiralık katil Sparafucile tarafından durdurulur ve Sparafucile soytarı 'ya hizmete hazır olduğunu bildirir. Rigoletto kendi ile kiralık katilin durumunun benzemekte olduğunu ifade eder. "Pari siamo! - Birbirimize benziyoruz!". Sparafucile kılıcını saplatıp adam öldürmektedir; Rigoletto ise "zehir gibi" laflarını kurbanlarına saplamaktadır. Kambur soytarı evinin sokak kapısını açarak içeri girer ve kızı Gilda orada bulunmaktadır. Birbirlerini kucaklayıp karşılarlar "Figlia! Mio padre! - Kızım! Babam!". Rigoletto kendinin bir kızı olduğunu Dük'ten ve diğer şehir halkından saklamaktadır ve kızı Gilda ise babasının ne iş yaptığından habersizdir. Kızını herkesi görünmekten men ettiği için Gilda ancak Kilise'de dua ederken başkaları tarafından görülebilmektedir. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Rigoletto ayrıldıktan sonra Dük ortaya çıkar. Gilda'nın dadası Giovanna'ya kilisede bir genç öğrenciyi görüp tanıdığını; bu öğrenciyi pek fakir olması halinde bile sevebileceğini ve babasına bu gerçeği söylemediği için kendini suçlu gördüğünü itiraf ettiğini duyar. Gilda tam bu gence âşık olduğunu tekrarlarken, Dük içeri girer. Gilda önce onunla tekrar görüşmeyi reddetmesine rağmen kendinin de ona âşık olduğunu bildirir. Gilda ismini sorduğu zaman Dük kararsız bir tavırla adının Gualtier Malde olduğunu söyler. Bir kapı gürültüsü duyan ve gelenin babası olduğundan şüphelenen Gilda Dük'ün hemen ayrılmasını ister ve ikisi de birbirlerine olan aşklarını tekrarladıktan sonra Dük ayrılır. Yalnız kalan Gilda bu öğrenciye olan aşkı düşünüp kendi kendine bir şarkıya başlar "Gualtier Malde! ... Caro nome - Ne çok sevdiğim isim...Gualtier Maldè!". (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Daha sonra intikam almak için etrafı duvarla çevrili evin dışına gelen soylu saraylılar, Rigoletto'yu hedeflerinin Ceprano Kontesi'ni kaçırmak olduğunu inandırarak onlara yardım etmesini sağlarlar. Planlarına ve hazırlıklarına Rigoletto

yardım eder, ama onlar gerçekte Gilda'yı kaçırlar. En sonunda Rigoletto kendinin kandırıldığını anlar ve Ceprano Kontu'nun bedduasını hatırlayarak olduğu yere çöker. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

II. Perde

Dük'ün Sarayı

Dük Gilda'nın ortadan kaybolmasından kaygılıdır “Ella mi fu rapita! - Benim elimdeyken kaçırıldı.” ve “Parmi veder le lagrime - Gözyaşlarını görür gibiyim.”. Soylular Rigoletto'nun metresini kaçırdıklarını haber verirler ve onların tanımlamalarından Dük bunun Gilda olduğunu anlar. Dük hemen kızın kapatıldığı odaya koşar “Possente amor mi chiama – Çok büyük bir sevda beni çağırıyor.”. Dük'ün bu acayip davranışından önceleri kafaları karışan saraylı soylulara o zaman Rigoletto'yu alaya almaya başlarlar. Rigoletto önce hiç aldırmaşmış gibi yaparak Gilda'yı bulmaya çalışır, çünkü kızının Dük'ün eline düşmesinden korkmaktadır. Fakat sonunda saraylıları şaşırtarak gerçekte kızını aramakta olduğunu itiraf eder ve saraylılardan onu bulmak için kendine yardım etmelerini ister “Cortigiani, vil razza dannata - Soyları lanetlenmiş saraylılar”. Gilda koşarak içeri girer; babasına orada bulunanları dışarı atmasını ister ve kendine sarayda ne olduğunu ayrıntılı açıklar “Tutte le feste al tempio - Tüm kutlu olan günlerde”. Rigoletto Dük'den öç almak istemektedir fakat Gilda Dük'ün tarafını tutmaktadır ve bundan vazgeçmesini ister “Sì! Vendetta, tremenda vendetta! - Evet! İntikam, korkunç bir intikam!”. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

III. Perde

Bir han'ın dışındaki sokak

Sahnenin bir kısmında, iki odasının içi seyircilerin görüşüne açık Sparafucile'nin evi bulunmaktadır. Rigoletto ve Dük'ü hala sevmekte olan Gilda evin dışına gelirler. Dük'ün sesi kadınların uçarı tabiatlarına ve sadakatsizliklerine dair aryayı söylemektedir “La donna è mobile - Kadın uçarıdır”. Rigoletto Dük'ün kiralık katilin evinde bulunduğunu ve Sparafucile'nin kız kardeşi olan Maddalena'yı baştan çıkartmakla uğraştığını kızı Gilda'ya böylece inandırır “Bella figlia dell'amore - Sevdanın güzel kızı”. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Rigoletto misafirini öldürmeye hazır olan kiralık katille pazarlığa girişir ve Dük'ü öldürmesi için 20 Venedik altını teklif eder. Kızına bir erkek elbisesi giyerek

Verona'ya kaçırmaya hazırlanmasını söyler ve kendisi sonradan ona iştirak edeceğini söyler. Karanlık bastığı zaman bir fırtına geleceği anlaşılır ve Dük geceyi o evde geçirmeye karar verir. Sparafucile Dük'e zemin katta bir yatak odası verir. Hala Dük'e âşık olan Gilda, Dük'ün sadakatsiz olduğunu bilmekle beraber, erkek elbiseleri giyip Dük'ün kaldığı evin önüne geri gelir. Maddalena'nın kardeşinden Dük'ün hayatını bağışlaması için yalvarmalarını duyar. Sparafucile, gece yarısına kadar Dük'ün yerine öldürebileceği başka bir kişi bulursa kız kardeşinin isteğini yerine getirip Dük'ün hayatını bağışlayacağını söyler. Gilda kendini Dük yerine kurban etmeye karar verir ve eve girer. Kiralık katil hemen hücum edip onu öldürücü şekilde yaralar. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Gece yarısı Rigoletto suikast ücreti ile geri döner; bir çuvala konulup bağlanmış olan bir insan sırtına yüklenir ve bu zaferine çok sevinmektedir. Suya batırmak için cesede birkaç ağır taş bağlar; fakat tam onu itip suya atacakken Dük'ün sesini yine "Kadın uçarıdır" ariasının nakaratını söylerken duyar. Şaşırır; çuvalı açar ve ağır yaralı ama daha ölmemiş olan kızını görür. Birkaç dakika için Gilda kendine gelir ve sevgilisinin yerine ölmekten haz duyduğunu babasına söyler "V'ho ingannato - Baba, seni aldattım.". Gilda bundan hemen sonra son nefesini verir. Rigoletto'nun hiç beklemediği korkunç akıbet başına gelmiştir; "Lanetlendim" diye yeisle inlemeye başlar. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>)

Tablo 3

RIGOLETTO ESERİNİN SEÇİLMİŞ SES VE GÖRÜNTÜ KAYITLARI

Yıl	Roller (Rigoletto, Gilda, Mantua Dükü, Sparafucile, Maddalena)	Orkestra şefi, Opera Evi ve Orkestra	Marka
1935	Lawrence Tibbett, Lily Pons, Frederick Jagel ve Jan Kiepura, Virgilio Lazzari, Helen Olheim	Ettore Panizza Metropolitan Opera orkestra ve korusu	Audio CD: Naxos Tarihi Kat: 8.110020-1
1950	Leonard Warren, Erna Berger, Jan Peerce, Italo Tajo, Nan Merriman	Renato Cellini Robert Shaw (koral), RCA Victor Orkestrası ve Robert Shaw Korusu	Audio CD: Membran/Quadromania Kat: 222182-444 (Il Trovatore operası ile birlikte)
1955	Tito Gobbi, Maria Callas, Giuseppe di Stefano, Nicola Zaccaria, Adriana Lazzarini	Tullio Serafin, Teatro alla Scalaorkestra ve korusu	Audio CD: EMI Kat: 747469
1963	Robert Merrill, Anna Moffo, Alfredo Kraus, Ezio Flagello, Rosalind Elias	Georg Solti, RCA Italiana Opera orkestra ve korusu	Audio CD: RCA Victor
1971	Sherrill Milnes, Joan Sutherland, Luciano Pavarotti, Martti Talvela, Fuguetta Tourangeau	Richard Bonyngel, London Symphony Orkestrası Ambrosian Opera Korusu	Audio CD: Decca Kat: 414-269-2
1977	Cornell MacNeil, Ileana Cotrubas, Plácido Domingo, Justino Díaz, Isola Jones	James Levine, Metropolitan Opera orkestra ve korusu (prodüktör John Dexter)	DVD: Deutsche Grammophon Kat: 00440 073 0930

1982	Ingvar Wixell, Edita Gruberova, Luciano Pavarotti, Ferruccio Furlanetto Victoria Vergara	Riccardo Chailly, Wiener Philharmoniker Konzertvereinigung Wiener Staatsoperchor (film direktör: Jean- Pierre Ponnelle)	DVD: Deutsche Grammophon Cat: 00440 073 4166 DVD: Decca Kat: 071401
1983	Ingvar Wixell, Edita Guruberova, Luciano Pavarotti, Ferruccio Furlanetto, Victoria Vergara	Riccardo Chailly, Viyana Filarmoni	DVD: Deutsche Grammophon Kat: 00440 073 4166 GH
1985	Renato Bruson, Edita Gruberova, Neil Shicoff, Robert Lloyd, Brigitte Fassbaender	Giuseppe Sinopoli Accademia di Santa Cecilia orkestra ve korusu	Audio CD: Philips Kat: 412592
1998	Vladimir Chernov, Cheryl Studer, Luciano Pavarotti, Roberto Scandiuzzi Denyce Graves	James Levine, Metropolitan Opera orkestra ve korusu (prodüktör: Pal Christian Moe)	Audio CD: Deutsche Grammophon Kat: 447 064-2
1983	Ingvar Wixell, Edita Guruberova, Luciano Pavarotti, Ferruccio Furlanetto, Victoria Vergara	Riccardo Chailly, Viyana Filarmoni	DVD: Deutsche Grammophon Kat: 00440 073 4166 GH
2006	Leo Nucci, Elena Moşuc, Piotr Peczala, László Polgár	Nello Santi, Zürich Operası	BluRAY: ArtHaus Musik Kat: 0807280805796
2013	Željko Lučić, Diana Damrau, Piotr Beczala, Štefan Kocán, Oksana Volkova	Michele Mariotti, Metropolitan Opera orkestra ve korusu	BluRAY: Deutsch Grammophon Kat: 00440 073 5013

Not: "Kat:" Ses kayıt şirketinin verdiği katalog numarasıdır.

2.3.4.3. *Rigoletto Eserinin En Ünlü Bölümleri*

I. Perde

- Prelüt:
- Questa o quella per me pari sono: Dük'ün aryası
- Quel vecchio maledivami!: Rigoletto ve Sparafucile düeti
- Pari siamo!: Rigoletto'nun aryası
- Figlia! Mio padre!: Rigoletto ve Gilda düeti
- È il sol dell'anima: Dük ve Gilda düeti
- Caro nome: Gilda 'nın aryası
- Zitti, zitti, moviamo a vendetta: Koro

II. Perde

- Parmi veder le lagrime: Dük'ün aryası
- Cortigiani, vil razza dannata: Rigoletto'nun aryası
- Tutte le feste al tempio: Rigoletto ve Gilda düeti

III. Perde

- La donna è mobile: Dük'ün aryası
- Un dì, se ben rammentomi: Rigoletto, Gilda, Dük ve Maddalena Kuarteti
- Somiglia un Apollo quel giovine: Gilda, Maddalena ve Sparafucile terzeti
- V'ho ingannato' ... colpevole fui: Rigoletto ve Gilda düeti

2.3.5. **Il Trovatore**

Il Trovatore Giuseppe Verdi'nin bestelediği, "Antonio García Gutiérrez" ' in "El Trovador" adlı tiyatro oyunundan uyarlanan İtalyanca libretto'sunu Leone Emanuele Bardare ve Salvatore Cammaran'ın yazdığı 4 perdelik opera eseridir. Prömiyeri 19 Ocak 1853'de Roma'da "Teatro Apollo" sahnelenmiştir ve çok yakın ilgi görüp Ocak 1855'de birçok defa oynanmıştır. Verdi bu operanın Fransızca'sını Le Trouvère olarak revize etmiş ve bu eser 1854/55 sezonunda Paris'te "Théâtre des Italiens" 'de sahnelenmiştir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Il_trovatore)

Bu opera, opera evleri tarafından standart opera repertuarının başında bulunmaktadır. Yapımlar genellikle İtalyanca orijinal versiyonuna dayanmaktadır.

Kuzey Amerika'daki en çok sahnelenmiş olan 20 opera eseri listesinde 17. sırayı almıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Il_trovatore)

2.3.6. La Traviata

La Traviata Giuseppe Verdi'nin bestelediği Francesco Maria Piave'nin libretto'sunu yazdığı 3 perdelik opera eseridir. Alexandre Dumas'ın 1848 yılında yazdığı Kamelyalı Kadın romanını temel almıştır. İlk defa 6 Mart 1853 tarihinde Venedik'te, Teatro la Fenice tiyatrosunda oynanmıştır. "La Traviata" başlığı doğru yoldan çıkmış (kötü yola sapmış) kadın anlamındadır. Opera hazırlanmaktayken libretto yazarı Piave ve besteci Verdi orijinal hikâyenin yazarı Dumas gibi zamanın çağdaş (19. yüzyıl ortası) olmasını istemişler; fakat eseri sipariş veren yapımcı La Fenice Tiyatrosu eserin geçmişte (yaklaşık 1700 yıllarında) yer almasında ısrar etmiştir. Fakat 1880 lerden sonraki yapımlarda hep besteci ve libretto yazarının isteğine uygun olarak 19. yüzyıl zaman olarak uygulanmaktadır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/La_traviata)

Bu eserde 1853 ve Mayıs 1854'de II. Perde ve III. Perde'de bazı değişimler yapılmış ve yeni versiyon yine Venedik'te fakat Teatro di San Benedetto'da ilk defa temsil edilmiştir. Sonraki yapımlarda genellikle bu revize edilmiş şekliyle eser oynanmaktadır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/La_traviata)

Bu opera çok popülerdir ve bütün dünya opera evlerinin repertuvarlarında vazgeçilmez bir eser olmuştur. "Opera America" listesine göre Kuzey Amerika'da en çok sahneye konulan 20 opera arasında (Madam Butterfly ve La Bohème operalarından sonra) üçüncü sırayı almıştır. Türkiye'de ise ilk kez 1954 yılında Ankara'da temsil edilmiştir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/La_traviata)

2.3.7. I Vespri Siciliani

Sicilya Vesperleri (Fransızca: Les vêpres siciliennes, İtalyanca: I Vespri Siciliani) İtalyan romantik stilde opera bestecisi Giuseppe Verdi tarafından bestelenen ve libretto'su önceden hazırlanmış "Le Duc d'Albe" oyunundan uyarlanarak "Charles Duveyrier" ve "Eugène Scribe" tarafından Fransızca olarak yazılmış 5 perdelik bir opera eseridir. Operanın konusu, 1252'de gerçekten olmuş ve ilk defa ortaçağlarda

Sicilyaca "Lu rebellamentu di Sichilia" adlı kitapta yazılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sicilya_Vesperleri)

Eser 1852-1855 döneminde Verdi tarafından hazırlanıp bestelenmiş ve operanın prömiyer temsili 13 Haziran 1855'de Paris Operası'nda yapılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sicilya_Vesperleri)

2.3.8. Simon Boccanegra

Simon Boccanegra İtalyan besteci Giuseppe Verdi tarafından hazırlanmış 1 prolog ve 3 perdeden oluşan bir operadır. Eserin librettosu, "Antonio García Gutiérrez" 'in yazmış olduğu "Simon Boccanegra" adlı tiyatro oyunundan uyarlanarak "Francesco Maria Piave" tarafından hazırlanmıştır. Eserin prömiyeri 12 Mart 1857'de Venedik La Fenice tiyatrosunda sahnelenmiştir. Fakat bu birinci versiyon şekli ile eserin sahnelenmesinde zorluklar çıktığı için Verdi sonradan bir "revize versiyon" hazırlamıştır. Bu "revize versiyon" için libretto değişikliklerini "Arrigo Boito" yapmıştır. Bu "revize versiyon" da ilk versiyonun I. Perde'deki Konsey Salonu sahnesi finale konulmuştur. Bu "revize versiyon" 20. ve 21. yüzyılda opera evi repertuarlarında bulunan standart bir eser olmuştur. Bu "revize versiyon" un birçok ses kaydı da bulunmaktadır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Simon_Boccanegra)

2.3.9. Un ballo in maschera

Operanın konusu 1833 de, Fransız oyun yazarı Eugène Scribe tarafından yazılmış Gustav III adlı oyundan alınması planlanmıştır. Bu eserin konusu gerçekte 1792 de İsveç Kralı Gustav III'ün bir komplo sonucu suikasta maruz kalıp bir maskeli balodan sonra bir düelloda yaralanıp 13 gün sonra yaralarından dolayı ölmesidir. Scribe oyununda bu gerçekleri ve olaya karışan kişilerin asıl isimlerini kullanmış, ama oyunun büyük bir kısmı yazarın hayalinden ortaya çıkartılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Maskeli_Balo)

Verdi bu eseri kullanıp bir opera hazırlamak için Napoli'deki Teatro San Carlo ile bir anlaşma yapmıştır. Fakat Napoli Krallığı sansür idaresi yakın zamanlarda bir Avrupa ülkesinde hüküm süren bir kralın bir suikastla öldürülmesini devlete siyasal bakımdan zararlı olacağı nedeniyle sansürden geçirmek istemiştir. Verdi bazı değişimleri yapmayı kabul etmiştir. Fakat sansürün diğer değişikliklerini

uygun görmeyerek kontratını feshetmiş ve Napoli'deki tiyatro bunun için dava açtığından onlar aleyhinde karşı bir dava açmıştır. Bu karmaşık hukuki çatışmalar sonucunda sansür nedeniyle yapılan anlaşmanın geçersiz olduğu kararı alınmıştır. Verdi bu sefer hazırladığı eseri Roma'da Roma Operası ile anlaşmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Maskeli_Balo)

Fakat bu defa Roma sansür idaresi operanın zaman ve mekânının uygun olmadığını belirtmiştir. Bunun üzerine eserini bir kenara bırakmaktansa Verdi eserin mekânını ve zamanının değiştirilmesini uygun bulmuştur. Bu nedenle işlenen olay 18. yüzyıl Avrupa'sından 17. Yüzyılda Boston'a, o şehrin bir İngiliz kolonisi olduğu döneme nakledilmiştir. Suikaste maruz kalan kişi bir Avrupa ülkesi kralı olmaktan çıkartılıp bir koloni valisi olan Riccardo, Warwick Kontu, olarak adlandırılmıştır. Buna uygun olarak oyuncuların isimleri de değiştirilmiştir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Maskeli_Balo)

Fakat 20. yüzyılın başından itibaren bu operayı sahnelemek isteyen opera evlerinden bir karşı reaksiyon ortaya çıkmış ve özellikle 1935 de Kopenhag Operası yapımı için gerçekte ve Scribe'in oyunda bulunan isimler ve mekân olarak İsveç kullanılmaya başlanmıştır. Sonraki birçok yapım bu yeni geleneği uygulamaktadırlar. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Maskeli_Balo)

2.3.10. La forza del destino

Kaderin gücü (İtalyanca: La forza del destino) İtalyan besteci Giuseppe Verdi tarafından hazırlanmış 4 perdelik bir opera eseridir. Eserin librettosu 1835 de İspanyol "Rivas Dükü Ángel de Saavedra" nın Don Álvaro, "o La fuerza del sino" adlı oyunu ve Friedrich Schiller'in "Wallensteins Lager" adlı oyunundan uyarlanarak "Francesco Maria Piave" tarafından yazılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaderin_Gücü)

Opera eserinin prömiyer sahnelenmesi 10 Kasım 1862 de Rusya'da St. Petersburg'da Bolshoi Kamenny tiyatrosunda yapılmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaderin_Gücü)

Verdi eserine birçok değişiklikler yapmış ve bu değişikliklerle eser çeşitli opera evlerinde oynanmıştır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaderin_Gücü)

En son revizyon 1869 da yapılmış ve 20 ve 21. yüzyılda bu versiyon standart olarak opera evleri repertuvarlarında sahnelenmektedir. Bu standart - versiyonun prömiyeri ise 1869 da ve 27 Şubat 1869 da Milano'da La Scala Opera Evinde yapılmıştır. Bu opera eseri çok popüler olup dünya opera evlerinde sık sık sahnelenmektedir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaderin_Gücü)

2.3.11. Don Carlos

Don Carlos İtalyan besteci Guiseppe Verdi tarafından, "Camille du Locle" ve "Joseph Mery" 'nin hazırladıkları Fransızca libretto kullanılarak bestelenen 5-perdelik bir büyük operadır. Libretto Friedrich Schiller tarafından Almanca yazılan "Don Carlos, Infant von Spanien" dramatik oyunundan uyarlanmıştır. Operanın ilk prömiyeri 11 Mart 1867 de Paris, Fransa'da Théâtre Impérial de l'Opéra sahnelenmiştir. Ondan sonraki yirmi yılda operaya ekler ve değişiklikler yapılarak birkaç versiyonu geliştirilmiş ve böylece opera evi idarecileri, yapımcıları ve orkestra şefleri için hangi versiyonu seçecekleri hakkında bir seçim imkânı ortaya çıkmıştır. Verdi'nin opera eserleri arasında başka hiçbirinin bu kadar çok çeşit versiyonu bulunmamaktadır. Bu opera eserinin özel baley ve ilk sahnelenmeden önceki kesintileri de içine alan tüm uzunluktaki versiyonu 4 saat süreli müzik gerektirmektedir ve bu şekliyle eser Verdi'nin en uzun opera eseri olmaktadır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Don_Carlos)

Operanın ana konusu İspanya veliahtı olan Carlos, Asturias Prensi'nin (d. 1545- ö. 1568) hayatında Valois'lı Elisabethe nişanlanmışken "1551-1559 İtalya Savaşı" 'nı sona erdiren ve Habsburg Hanedanı ile Valois Hanedanını birleştirmek hedefi olan barış anlaşması sonucunda nişanlısının babası İspanya Kralı ve Kutsal Roma Germen İmparatoru II. Felipe ile evlendirilmesi gereği ile ortaya çıkan siyasal ve psikolojik tezatları incelemektedir. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Don_Carlos)

2.3.12. Aida

Aida (Arapça misafir veya dönen anlamında bir dişi isimden gelme) Giuseppe Verdi tarafından bestelenmiş dört perdelik bir operadır. İtalyanca librettoyu, Fransız eski Mısır uzmanı Auguste Mariette tarafından yazılmış bir senaryodan uyarlayarak, Antonio Ghislanzoni yazmıştır. Operanın prömiyeri 24 Aralık 1871'de Kahire,

Mısır'da Hidivlik Opera evinde orkestra şefi Giovanni Bottesini idaresi altında yapılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Aida>)

Bu eser dünya opera evleri repertuarlarında devamlı olarak bulunan ve popüler olarak seyirci çeken bir opera eseridir. Son hazırlanan Kuzey Amerika opera evlerinde sahnelenen baş 20 opera eseri listesi içinde 16. sırayı almıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Aida>)

2.3.13. Otello

Otello Giuseppe Verdi'nin bestelediği 4 perdelik bir opera eseridir. Liberetto "Arrigo Boit" tarafından ünlü İngiliz oyun yazarı William Shakespeare'in Othello oyunundan uyarlanarak hazırlanmıştır. Verdi'nin en son eserinden bir öncekidir. Verdi 71 yaşında iken bestelenmiş olup birçok kişi tarafından Verdi'nin en güzel eseri olarak kabul edilmektedir. Prömiyer sahnelenmesi 5 Şubat, 1887de Milano'da La Scala Opera Evi'nde yapılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Otello>)

Shakespeare'in oyunun birinci perdesi operanın metnine alınmamış ve oyundaki bu perdedeki olaylar operanın birinci perdesinde Iago, Roderigo ve Cassio tarafından birkaç cümle ile belirlenmiştir. Bütün özellikleriyle Otello operası İtalyan müzikli dramının üstün bir örneği olarak kabul edilmektedir. Opera'da müziğin çok sade olduğu, müziksel teknik kullanılmasının renkli ama gayet ekonomik oluşu ve operanın metninin anlatım gücünün yüksek ama aralık verilmeden akışlı görülmesi müzik kritikleri tarafından işaret edilmiştir. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Otello>)

2.3.14. Falstaff

Falstaff Giuseppe Verdi'nin bestelediği 3 perdelik bir commedia lirica şeklinde opera eseridir. Liberetto Arrigo Boito tarafından ünlü İngiliz oyun yazarı William Shakespeare'in Windsor'un Şen Kadınları oyunu ile IV. Henri 1. Kısım oyunundaki bazı sahnelerden uyarlanarak hazırlanmıştır. Bu opera eseri Verdi epey yaşlı (80 yaşının üstünde) iken hazırladığı son eseridir ve toplam olarak hazırladığı 26 operadan komedi olarak bestelediği iki operadan ikincisidir. Verdi daha önce Shakespeare'in oyunlarından uyarlanarak Macbeth ve Otello operalarını hazırlamış ve bu operalar çok başarılı olmuştur. Falstaff operasının prömiyeri 9 Şubat 1893'te Milano'da La Scala opera evinde yapılmıştır. Bu eser seyirciler ve tiyatro kritikleri

tarafından çok olumlu karşılanmıştır. Buna rağmen, Verdi'nin bundan önceki iki eseri yani Aida ve Otello kadar popüler olmamıştır. Falstaff ilk temsilinden sonra da defalarca değişik opera evi tarafından popüler olarak temsil edilmiştir. İnce işlenmiş müziksel yapısı ve melodik buluşları ile müziksel kritikler tarafından hala beğenilen bir eserdir. Bu nedenle dünya opera evleri tarafından sık sık sahnelenmiştir. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Falstaff_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Falstaff_(opera)))

2.4. Victor Hugo'nun Hayatı

Victor Hugo, Joseph Léopold Sigisbert Hugo (1773–1828) ve Sophie Trébuchet (1772–1821) çiftinin üçüncü oğluydu; Abel Joseph Hugo (1798–1855) ve Eugène Hugo (1800–1837) isminde iki ağabeyi vardı. 1802'de Besançon'da doğdu. Napolyon'un bir kahraman olduğunu düşünen serbest fikirli bir cumhuriyetçiydi. Annesi 1812'de Napolyon'a karşı komplo kurduğu için idam edilen General Victor Lahorie ile sevgili olduğu düşünülen Katolik bir Kralcıydı. Hugo'nun çocukluğu ülkede siyasi karmaşıklığın olduğu bir dönemde geçti. Doğumundan iki yıl sonra Napolyon İmparator ilan edilmiş, 18 yaşındayken de Bourbon Monarşisi yeniden tahta geçirilmişti. Hugo'nun ailesinin ters dini ve politik görüşleri Fransa'da egemenlik mücadelesi veren kuvvetleri yansıtıyordu. Hugo'nun babası İspanya'da yenilene kadar orduda yüksek rütbeli bir subaydı. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Babası subay olduğu sürece aile sık sık taşındı ve bu yolculuklar sırasında Hugo pek çok şey öğrendi. Çocukluğunda Napoli'ye giderken Alpler'deki geçitleri ve karlı zirveleri, muhteşem Akdeniz mavisini ve şenlikler yapılan Roma'yı gördü. 5 yaşında olmasına rağmen bu 6 aylık geziyi her zaman aklında tuttu. Aile Napoli'de birkaç ay kalıp doğrudan Paris'e döndü. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Hugo'nun annesi Sophie evliliğinin başında kocasına İtalya (Leopold Napoli'ye yakın bir vilayette valiydi) ve İspanya'ya (üç vilayette görev almıştı) kadar eşlik etti. Askeri hayatın getirdiği yorucu yolculuklar ve kocasının inancının zayıflığı nedeniyle ters düşmelerinden dolayı Sophie 1803'te Leopold'dan bir süreliğine ayrılıp üç çocuğuyla Paris'e yerleşti. Bundan sonra Hugo'nun eğitimi ve yetişmesi üzerine eğildi. Bu yüzden Hugo'nun kariyerinin ilk dönemindeki şiir ve kurgu çalışmaları annesinin inancının ve krala bağlılığının yansımasıydı. Ama başını

Fransa'daki 1848 Devrimi'nin çektiği olaylar sırasında Katolik Kralcı yanlısı eğitime başkaldırıp Cumhuriyetçiliği ve Özgür düşüncüyü desteklemeye başladı. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Gençliğinde âşık olduğu ve annesinin isteklerine karşı gelip çocukluk arkadaşı Adèle Foucher (1803–1868) ile gizlice nişanlandı. Annesi ile yakın ilişkisinden dolayı Adèle ile evlenmek için annesinin ölümüne (1821) kadar bekledi ve 1822'de evlendi. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Adèle ve Victor Hugo'nun ilk çocuğu Leopold 1823'te doğdu ama doğduktan kısa süre sonra öldü. Sonraki sene kızları 28 Ağustos 1824'te Léopoldine doğdu. Onu 4 Kasım 1826'da doğan Charles, 28 Ekim 1828'de doğan François-Victor ve 24 Ağustos 1830'da doğan Adèle takip etti. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Üç başarısız girişimden sonra nihayet 1841'de Fransız Akademisi'ne seçilebildi. Bir grup Fransız akademisyen, özellikle de Etienne de Jouy, "Romantik Devrime" karşı mücadele ediyordu. Hugo'nun akademiye seçilmesini de geciktirmişlerdi. Hugo daha sonra giderek Fransız siyasetinin içine daha fazla girmeye başladı. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

1841'de Kral Louis-Philippe tarafınan asilzadelige yükseltildi. Ölüm cezası ve toplumsal adaletsizliğe karşı çıkıp Polonya'nın bağımsızlığını ve basın özgürlüğünü savunacağı Soylular Meclisi'ne girdi. Cumhuriyetçi hükümetin destekçisi olup, 1848 Devrimleri ve İkinci Cumhuriyetin kuruluşunu takiben Anayasa Meclisi ve Yasama Meclisi'ne seçildi. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Hugo'nun en büyük ve en sevdiği kızı Léopoldine, Charles Vacquerie ile evliliğinden kısa süre sonra 19 yaşındayken, 4 Eylül 1843'te Seine nehrinde boğuldu. Gemi alabora olduğundan ağır eteği tarafından dibe doğru çekildi ve kocası Charles Vacquerie de onu kurtarmaya çalışırken öldü. O zaman metresi ile Fransa'nın güneyinde seyahat etmekte olan Hugo kızının ölümünü oturduğu kafede okuduğu bir gazeteden öğrendi. Kızının ölümü Hugo'yu oldukça harap etti. Yaşadığı sarsıntı ve kederi yazdığı À Villequier şiirinde betimledi. Sonraları da kızının yaşamı ve ölümüyle ilgili birçok şiir yazdı. Bir biyografi yazarına göre de bundan asla vazgeçmedi. En ünlü şiiri "Demain, dès l'aube" kızının mezarına yaptığı bir ziyareti anlatır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Louis-Napolyon (III. Napolyon) 1851'de askeri darbe yapıp gücü ele geçirince anti-parlamenter bir anayasayı yürürlüğe koydu. Bunun üzerine Hugo da onu vatana ihanetle suçladı. Önce Brüksel'e ardından Kraliçe Victoria'yı eleştiren bir gazeteyi savunduğu için sınır dışı edildiği Jersey'e, son olarak da 1855 Ekim'inden 1870'e kadar kalacağı Guernsey'in başkenti Saint Peter Port'a ailesi ile birlikte taşındı. Sürgündeyken III. Napolyon'a karşı Napoléon le Petit ve Histoire d'un crime adlı ünlü hicivlerini yayınladı. Hicivler Fransa'da yasaklandı ama buna rağmen etkileri büyük oldu. Guernsey'de sürgünde olduğu sırada aralarında Sefiller'in de olduğu en iyi romanlarını ve oldukça beğenilen üç şiir kitabını (Les Châtiments, 1853; Les Contemplations, 1856; ve La Légende des siècles, 1859) yayınladı. III. Napolyon 1859'da bütün siyasi sürgünler için genel af ilan etse de, Hugo bunun hükümete karşı eleştirilerinde daha yumuşak olmasına sebebiyet vereceğini düşünerek dönmeyi reddetti. III. Napolyon düşüp Üçüncü Cumhuriyet ilan edildiğinde nihayet 1870'te Paris'e döndüğünde Hugo halk tarafından ulusal bir kahraman olarak selamlandı. Popülaritesine rağmen 1872'de Ulusal Meclise giremedi. Kendi ölümünden iki yıl önce 1863'te sadık metresi Juliette Drouet öldü. Kişisel kayıplarına rağmen yine de siyasetin içinde yer aldı. Yeni oluşturulan senatoya 30 Ocak 1876'da seçildi. Siyasi kariyerinin son demleri başarısızlıklarına sahne oldu. Partisiyle pek uyumsuzdu ve kısa sürede senatodan ayrıldı. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

Victor Hugo 22 Mayıs 1885'te 83 yaşındayken zatürreden öldü. Ülkeye bir yas havası hâkim oldu. O sadece saygı duyulan önemli bir edebi figür değil aynı zamanda Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet'e ve demokrasiye yön veren bir devlet adamıydı. Zafer Takı'ndan gömüleceği Panthéon'e kadar götürüldüğü Paris'teki cenaze törenine iki milyondan fazla insan katıldı. Hugo, Panthéon'da Alexandre Dumas ve Émile Zola gibi önemli yazarlarla aynı yerde yatıyor. Fransa'da pek çok büyük yere onun adı verildi. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

2.5. Le roi s'amuse Romanının Konusu

Olay 1520 lerde Paris'te geçmektedir. Oyunun ilk kısmı Louvre Sarayı'ndaki bir gece partisi sırasında; ikinci kısmı terk edilmiş cul-de-sac Bussy'de; üçüncü kısmı Louvre'da Kral'ın bekleme odasında, dördüncü ve beşinci kısımlar ise Seine

Nehri'nin Château de la Tournelle tarafındaki kıyılarında geçmektedir. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

Oyunun kahramanı, Triboulet (13. Louis ve 1. François dönemlerinde yaşamış tarihi bir karakter) Victor Hugo'nun sözleriyle “çağdaş topluma laf atan” bir saray soytarıdır. Kral, sürekli yeni fetihler arayan müsrif ve zampara biridir. Triboulet, Kontes de Cossé'e gözünü koyan kralı, kontesin kocasını öldürmesi için cesaretlendirir. Triboulet, yanında yaşayan genç kadını metresi sanan ve onu kaçırma planı yapan saray mensupları tarafından hor görülür. Hükümdardan tazminat almak amaçlı kralı baştan çıkararak Diana de Poitiers'in babası Comte de Saint-Vallier'in aniden ortaya çıkışı, kralın ve Triboulet'nin onunla alay etmesine neden olur ve aristokrat ikisine de lanet okur. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

Evine dönen Triboulet, okunan laneti bir türlü kafasından atamaz. Sokakta Saltabadil adlı, soytarının yaptığı yanlışları düzeltme teklifinde bulunan bir yabancıyla karşılaşır. Triboulet bu teklifi reddeder ve kızı Blanche'yi dünyadan sakladığı eve döner. Kral'ın karakterini ve soyluluğunu bildiğinden, onu iğfalden korumak ister ve sadece kiliseye gitmesine izin verir. Kızı onun tarafından ziyaret edildiği için mutlu olur ama kendisini kilisede gören bir adama âşık olduğunu Triboulet'ye söylemez. Triboulet, dışarıdan gelen seslerin ne olduğunu araştırmak için dışarı çıkar. Tam o sırada kral, kılık değiştirmiş bir şekilde eve girer. O ve Blanche birbirlerine aşklarını ilan ederler. Kral ayrılır ve o sırada soytarı dışarıda saray mensupları ile karşılaşır. Soytarının önceki planına uygun olarak, Kontes de Cossé'yi kaçırmak istediklerini iddia ederler. Bu, saray mensuplarının soytarıdan alacakları intikam olacaktır. Soytarının gözlerini bir maske ile kapatmak için kandırırlar ve kızı alarak kaçarlar. Kızın sesini uzaktan duyan soytarı, olayın farkına varır. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

Ertesi gün, Blanche ve prensin bulunduğu odaya girmeye çalışan Triboulet'ye saray mensupları engel olur. Kız dışarı çıktığında babasına bütün hikâyeyi anlatır ve bu soytarının intikam kararı vermesine neden olur. Sain-Vallier infazına götürüldüğü sırada, Triboulet lanetin yakında kralın üstünde olacağını söyler. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

Seine'deki bir hana, Saltabadia'nın yanına gider ve cinayet için paranın yarısını öder. Kral da aynı hana varır. Orada suikastçinin kız kardeşi Maguelonne'yi

bekler. Kral uyumaya gittiğinde, Saltabadil ona ölümcül vuruşu yapmak için plan yapar, ama Maguelonne ondan kendisini etkileyen adamı (Kralı kast ediyor) bağışlamasını ve başka bir yabancıyı öldürüp cesedini soytarıya vermesini ister. Blance bunu duyar ve kralın sadakatsiz olduğunu anlar, ama kendisini feda ederek onu kurtarmaya karar verir. İçeri girer ve ölümcül bir şekilde yaralanır. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

Son sahnede gece yarısıdır ve fırtına esmektedir. Triboulet, çuval içindeki ödülünü almak için geri döner ve Saltabadil'in çuvalı nehre atmak için yardım teklifini reddeder. Ama tam bunu yapacağı sırada kralın şarkı söyleyen sesini duyar ve kandırıldığını anlar. Yıldırım çaktığı sırada, çuvalı açar ve içindeki cesedin kızına ait olduğunu görür. Ondan af diledikten sonra kız ölür. Bir kalabalık, Triboulet'nin yakarışını duyar ve onun birini öldürdüğüne inanır ama bir kadın onların soytarıyı götürmelerine engel olur. Bir doktor da sahneye gelir ve Blanche'in ölümünü ilan eder. Triboulet "Ja'i tué mon enfant! – Çocuğumu öldürdüm!" diyerek yere yığılır. (https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

3.1. Rigoletto Operası Konusunun Şan Tekniği ve Müzikal Açıdan İncelenmesi

Opera, solo trompet ve trombonun çaldığı oktav do notalarının dramatik girişiyle başlar. Bu notaların keskin biçimde devamındaki crescendo ve diminuendo seyirciye uğursuz bir şeyler olacağını haberini verir. Hemen arkasından fagot, korno, cimbasso ve timpaninin 6 ölçü beraberliğinden sonra, 12 nci ölçüde orkestranın geri kalan sazlarının da katılımıyla 35 ölçü süren bu uğursuz hava daha da belirginleşir. Hemen arkasından gelen ilk sahnede, Dük'ün sarayının balo salonunda duyulan saray orkestrası müziği ile başlar (Allegro con brio 2'lik notaya 112 metronom ile yazılmış bando müziği). Dük'ün sahneye gelmesinin hemen ardından başlayan balladı "Questa o quella" (Allegro noktalı dörtlüğe 80 metronom ile yazılmış), onun kadınlara karşı ne kadar duyarsız bir felsefesi olduğunu seyirciye aktarır. Aryanın sonundaki e vokali ile tutulması gereken sol notası yerine yapılan kadansda si bemol notası tutulur. Eserin ilk gelenekselleşmiş yeri burasıdır. Rigoletto'da ve başka operalarda, özellikle arialarda ve düetlerde, nadiren de eserin başka bölümlerinde yazılmış tiz olmayan notalar, eseri seslendiren sanatçılar tarafından seyirciyi etkilemek için daha tiz notalara çıkılmış ve sonuç olarak da bu bölümlerin seyirci tarafından kabul görmesi neticesinde yazılı olmayan notalara dönüşmüşlerdir. Bu yerler zaman içerisinde gelenekselleşerek kalıcı hale gelmişler ve şancuların prestij yerleri olarak kabul edilir olmuşlardır. Baritonlar için dönüm noktası kabul edilen Rigoletto rolünün, gelenekselleşmiş yerlerinin tamamını söyleyebilmek gerçekten çok zordur. Eserdeki gelenekselleşmiş yerler yeri geldikçe orijinal ve gelenekselleşmiş hali olarak açıklanacaktır.

u na qualche bel ta, se mi pun ge
se beni eğer bir puzel cresc. teshir etse p

Bu aryada Verdi, do – mi bemol – la bemol geçişini 4 defa ve her defasında da farklı ancak dar olmayan vokaller kullanmıştır. Buradaki zorluk tiz la bemole hızlı bir şekilde geçildiği için tekniği zayıf olan tenorların yaşadıkları zorluklardır. Çalışmalar sırasında yapılan egzersizlerde, aryada geçiş sırasına göre, önce vokallerle ve daha sonrasında ise kelimelerle çalışılmalıdır.

Dük, Kontes Ceprano ile ufak flört düetini yaparken (Tempo di Minuetto 4'lük notaya 88 metronom), Rigoletto sahneye girer. Kontes Ceprano Dük'ün koluna girerek sahneden çıkarken, Kont Ceprano ile boynuzlanacağı konusunda sataşan Rigoletto, karakteri hakkında ilk bilgiyi seyirciye vermiş olur. Bu alaycı, aşağılayan ve dalga geçen karakterden, Marullo, Borsa, Kont Ceprano ve korodaki saray asilleri, ne kadar rahatsız olduklarını eserin ilerleyen ölçülerinde dile getireceklerdir.

Dük ve Kontes Ceprano'nun takip ederek sahneden çıkan Rigoletto'nun arkasından sahneye giren Marullo (Allegro con brio 2'lik notaya 112 metronom ile yazılmış bando müziği), Rigoletto'yu takip ettiğini, onun bir eve girdiğini, evde genç ve güzel bir kızın olduğunu, bu kızın onun metresi olduğunu asiller ile paylaşır.

Rigoletto'nun sonraki sahneye girişinde, Kontes Ceprano ile birlikte olabilmesi için Kont Ceprano'ya yapılabileceklerini Dük'e söylemesiyle, Dük ve Rigoletto haricinde sahnedekilerin Rigoletto için intikam planlarını bando müziği eşliğinde dinleriz. Orkestradaki birinci kemanlar, flüt ve obua Dük'ün, flüt, klarnet ve fagot da Rigoletto'nun müzikal çizgisiyle uyumludurlar. Aynı anda Dük ve Rigoletto'nun farklı melodilerle 8'lik nota ve es'leri kullanarak diyalogu kahkaha çizgisine taşıyan Verdi'nin yarattığı müzikal desen, intikam ve neşenin aynı orkestrasyonun içinde seyirciye sunulması örneklerinden de en önde gelenlerindedir. Bu müzikal anlatımın içinde Rigoletto'nun Dük'ün yanında herkesi nasıl bu kadar rahatlıkla aşağılayabildiğini de söylediği “Che coglier mi puote? Di loro non temo. Del duca il protetto nessun toccherà. – Ne zararı var! Ondan korkmam! Dük'ün korumasındakine dokunulmaz!” sözlerinden anlarız. Ansamblın sonunda eserin ilk doruk sahnesi gelir “Tutto è gioia, tutto è festa. – Her şey neşe ve eğlencedir.” (Piu vivo 2'lik notaya 144 metronom).

Şekil 3

RIGOLETTO’NUN 1. PERDE 5. SAHNEDE DÜK VE KORO İLE SÖYLEDİĞİ ANSAMBL

Sahneye giren Monterone kızının namusu hakkında Dük’e hesap sormaya kalkınca, söz isteyen Rigoletto, bu seferde Monterone ile dalga geçmeye başlar (Sostenuto assai 4’lük notaya 88 metronom). Verdi, ilk dört ölçüde yazdığı 32 notalar ve sonrasındaki üç ölçüde de armonik çıkışla vurgulu bir şekilde oktava ulaşan fa notasından Rigoletto’nun alaycı yaklaşımını bir kere daha kullanacağı sinyalini seyirciye verir. Verdi tarafından Rigoletto karakterinin özellikle karikatürize ederek oynamasını belirttiği bu sahnede piccolo, obua ve klarnetin 32’lik notalarla oktav çaldıkları müzik, sanki Rigoletto’nun deforme vücudunun garip hareketlerini tarif eder. Rigoletto’nun eserdeki tek trillerini söylediği yer olan burada, trillerin gerginliği Rigoletto’nun hakaretleri ile zirveye çıkar.

Monterone’nin lanet okumaya başlamasıyla (Andante sostenuto 4’lük notaya 80 metronom, ardından Allegro 4’lük notaya 120 metronom) sahnede gerginlik artar ve Dük Monterone’nin tutuklanması emrini verir. Monterone de Dük’e “vile – aşağılık”, Rigoletto’ya da “serpente – yılan” dedikten sonra, Rigoletto’ya “tu che d’un padre ridi al dolore, si maledetto! – Sen ki bir babanın acısına gülüyorsun, lanet sana” sözleriyle lanet eder. Bundan sonra ki ansamblde sahne üstündeki bütün koro

ve solo (Vivace noktalı ikiliğe 80 metronom), Monterone'nin lanetlerine devam ettiği sırada, onun biran evvel hapse atılması için götürülmesini istediklerini belirtirler.

Şekil 4

RIGOLETTO'NUN 1. PERDE 6. SAHNEDEKİ MONTERONE'NİN LANETİNDEN SONRA ÇÖKÜŞÜ

Rigoletto, Monterone'nin lanetini düşünüp, eve dönerken üçüncü sahne başlar. Rigoletto, laneti bir hatırlama cümlesi ile ünlü Sparafucile ile düetine başlar “Quel vecchio maledivami – İhtiyar beni lanetledi” (Andante mosso 4'lük notaya 66 metronom). Tamamı diyalogla geçen düet boyunca orkestranın 8'lik, 16'lık ve 32'lik notalardaki staccato ve pizzicatoyu yoğun kullanımı, Rigoletto'nun neredeyse bas rejistirindeki partisi, rejide de belirtildiği gibi karanlık olan sahneyi tamamlar. Düette, Rigoletto'yu geceler boyu takip ederek hangi evde kimin yanında olduğunu gören ve bundan para kazanabileceği sonucuna varan Sparafucile, para karşılığında adam öldürebileceğini söyler. Rigoletto, cinayetin ne kadara ve nasıl yaptığı hakkında bilgi alır. Sparafucile, adamı hançerle veya evde güzel kardeşi dans ile oyalarken öldürebileceğini anlatır. Rigoletto düetin sonunda, kendisini aradığında nerede bulabileceği sorusuna aldığı yanıtın sonra Sparafucile'yi yanından kovar.

Şekil 5

RIGOLETTO’NUN 1. PERDE 7. SAHNEDEKİ SPARAFUCILE İLE DÜETİ

Kendisi de bariton olan Verdi, yaklaşık 15 dakika sürecek aria ve Gilda düetten önce, yazdığı Sparafucile düetiyle Rigoletto’yu oynayan kişiyi dinlendirmiştir. Sparafucile ile düeti başlamadan önceki ansambldaki pasaj tonlarının çokluğu ve tiz fa notasına çıkışın zorluğu, bütün bunların haricinde de koro ve solo söyleyenlerin üstüne çıkarak seyirciye sesini duyurabilmesi için daha fazla güç sarf etmesinin verdiği yorgunluğu, Sparafucile ile yaptığı düetle, Rigoletto karakterini oynayan solisti dinlendiren Verdi, şan konusunda ne kadar bilgili olduğunu bir daha göstermiştir.

Rigoletto’nun ilk ariası olan “Pari siamo – İkimizde aynıyız”, geleneksel beklentilere uymaması, konuşur gibi söylenmesi, kısa süre içinde birçok duyguyu barındırması ile eserin aria boyunca belcanto stilinden farklı bir şekle bürünmesini sağlar. Aryanın başında söylediği ve kendisi ile Sparafucile’yi karşılaştırdığı, “Pari siamo!... io la lingua, egli ha il pugnale – İkimiz de aynıyız! Benim dilim, onunsa hançeri var!” sözlerinden sonra gelen yaylıların çaldığı kasvetli beşerli notalar Rigoletto’nun Sparafucile’den Monterone’nin lanetini hatırlamasına geçişi hazırlar. Aryada iki defa gelen bu lanetin ilk hatırlanmasından sonra, duygu olarak kendini

sorgulamaya başlar (Allegro 4'lük notaya 120 metronom). İnsanların ve tabiatın onu bu hale getirdiğini, çirkin olmanın ve soytarı olmanın ne zor bir şey olduğunu, ağlamanın ona yasak olduğunu ve onun işinin sadece gülmek olduğunu anlatan kısa geçişten sonra başlayan yeni duygu aktarımında Dük'ü tarif eder (Moderato 4'lük notaya 96 metronom). Dük'ün ona nasıl davrandığını anlatır ve dalkavuk olan saraylılara lanet eder. Tekrar değişen duygusunda bu sefer evinde bambaşka bir insan olduğunu anlatırken, ikinci defa gelen lanet hatırlatması ile neden unutamadığını ve bunun gerçekleşme ihtimalinin olabileceğini kendi kendine sorgular. Aryanın sonunda, mi natürel olması gereken yerde, gelenekselleşmiş tiz sol notası ile arya biter.

Şekil 6

RIGOLETTO'NUN 1. PERDE 8. SAHNEDEKİ PARI SIAMO ARYASI

Bu aryanın baritonlar için zorluğu, hem on defa duygu geçişini seyirciye aktarabilmek, hem de bariton sesin geçiş tonlarının kullanım çokluğudur. Geçiş notalarında, İtalyan alfabesinin bütün vokalleri (a, e, i, o, u) kullanılmıştır. Yetmiş ölçülük bu aryada on dört ölçü geçiş tonlarında kullanılmıştır. Bu aryada seyirciye konu aktarımı için artikülasyona çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Arya

çalışılırken teknik olarak dikkat edilmesi gereken şey, geçiş tonları yaklaşırken gırtlak ve pozisyonu önceden hazırlayarak, pozisyona vurgu yapmadan, diyaframı sıkıştırmadan, hava akışını azaltmadan, bağı koparmadan söyleyebilmektir. Profesyonel opera sanatçıları eserleri çalışmaya başladıklarında genel şan tekniğinde sorun yaşamazlar. Yaşadıkları sorunlar her eserin içindeki fraz geçişlerinde olur. Çalışarak aşılabilen bu durumlar gösterir ki, bir opera sanatçısının “ben artık teknik olarak her şeyi hallettim başka öğrenecek bir şey kalmadı” cümlesinin yanlışlığıdır. Çalışılan ve her zaman tekniğine yeni bir şeyler daha eklenebileceği bilincinde olan opera sanatçıları için mükemmel diye bir teknik ya da en iyi opera sanatçısı yoktur. Çalışıldıkça yeni teknik detaylar bulunur ve bu detayları sağlıklıyken, hastayken, sıcak havada, soğuk havada, morali iyiyken veya kötüyken kullanılarak, şancının şarkı söylemesini kolaylaştırıcı etken olurlar.

Rigoletto nihayet dış dünyayı terk ederek evinin avlusuna enerjik bir müzik eşliğinde girer (Allegro vivo 4'lük notaya 138 metronom). Kızını kucaklarken söylediği, yalnız onun yanında hayatının neşe bulması, eğer hayatında o olmasaydı kendisinin hiçbir amacının kalmayacağı sözleri Gilda'nın babasına karşı olan duygularının da öne çıkmasını sağlar.

Şekil 7

RIGOLETTO'NUN 1. PERDE 9. SAHNEDEKİ GILDA İLE DÜETİ

Burada şancılar frazları, mümkünse tek nefeste, mezzoforte ve bağlı söylemelidirler. Müzik cümlelerinin zirveleri hariç başka bir yerde vurgu yapmamalıdır. Duygu olarak sevgiyi seyirciye verebilmelidirler.

Ancak Rigoletto'nun Gilda'ya aileleriyle ilgili anlatmadığı şeyler vardır. Kendisinin ve ölen karısının ismini gizli tutmuş, Gilda'ya söylememiştir. Gilda'nın annesi hakkında bilgi sorması üzerine başlayan ariettasında, annesinin onu bu çirkin hali ile sevdiğini, ancak Gilda'nın doğumuyla öldüğünü ve bu sefil hayatında Gilda'nın ona kaldığı için de şükran duyduğunu söyler. Şancı burayı “*p = piano*” haricinde bir volüm kullanmadan söylemelidir. Özellikle belirtilmiş olan “*dolce – con dolore – piangendo – con trasporto*” yerleri ödün verilmeden yapılmalıdır. Kaydırarak yani “*con trasporto*” istenilen yerde şancı, bir önceki puandorg da gırtlığını rahatlatarak, nefes bağı koparmadan “i – o” ve “i – a – o” vokallerinin geçişini sağlamak için diyaframını en tiz nota pozisyonuna göre ayarlayarak söylemelidir.

re - sti, sola or tu resti al mi - sero — Di - o, sii rin - gra - zia - to, sii rin - gra - zia - to.
na kaldın sefil hayatında sen sen. sen ey anırım şükran sana şükran

18 ölçü süren duygusal havadaki düetten, ki Rigoletto rolünün en zor frazlarından birinin olduğu bu yerden sonra, Gilda tekrar babasının adının ne olduğunu ve vatanlarında hiç dostlarının olup olmadığını sorar. Rigoletto da bütün dünyasının o olduğunu söyleyerek konuyu kapatır. Gilda'nın hemen arkasından şehre geleli 3 ay olmasına rağmen evden dışarıya çıkamadığını, izin verirse gezmek istediğini belirtir. Bunun üzerine Rigoletto, saraydakilerin 16 yaşındaki kızına neler yapabileceğini kendi kendine dile getirir. O sırada Gilda'ya bakıcılık yapan Giovanna gelir. Rigoletto, Givanna'ya bütün kapıların kapalı olması ve Gilda'nın kilise hariç hiçbir yere gitmemesini dile getirirken, biraz önceki duruma üzülen Gilda'yı görünce, onun için ne kadar önemli olduğunu bir kez daha Giovanna'ya

anlatır (Allegro moderato assai 4'lük notaya 96 metronom) . Bu sırada dışarıda bir ses duyan Rigoletto, koşarak dışarıya bakmaya gider (Piu mosso 4'lük notaya 138 metronom). Ancak bu sesi Givanna'nın para karşılığında bilerek açık bıraktığı bahçe kapısından giren Dük yapmıştır. Saklanan Dük, konuşmalarından Rigoletto'nun, Gilda'nın babası olduğunu anlar. Gilda ve Rigoletto'nun iki tekrardan oluşan, birinci bölümü 37 ikinci bölümü 41 ölçü süren, birbirlerine sevgilerini anlattıkları, başlarında çok zor frazların yer aldığı düetten sonra Rigoletto sahneden çıkar. İki piano “*pp*” ve tatlı “*dolcissimo*” söylenen burada uzun müzik cümlelerinden dolayı nefesin iyi ayarlanması, bariton için “*u*” vokalinin tiz fa notasına geliş zorluğu ve iki vuruştan fazla sürmesi bu bölümü daha da zorlaştırmıştır.

Gilda, babasına kilisede gördüğü gençten bahsedememenin verdiği sıkıntıyı Giovanna'ya söyler (Allegro assai moderato 4'lük notaya 88 metronom). Giovanna'da bunun bir sorun olmayacağını, bu genci gittikçe daha çok seveceğini söyler. Gilda, bu gence karşı hislerini söylerken, Giovanna'ya para vererek eve giren Dük, aynı aşk sözlerini söylemeye başlayınca korkan Gilda'yı teselli etmeye başlar (Allegro vivo 4'lük notaya 138 metronom). Gilda, bir ara Dük'e adını sorar. Gilda'nın ilk ariasının konusunu oluşturan ve Dük'ün yalanlarından sadece biri olan “Gueltier Maldè” adını söyler. Giovanna'nın dışarıdan gelen sesi duyması ve gelenin Rigoletto olabileceğini söylemesi üzerine sinirlenen ancak gitmek zorunda kalan Dük, kendisinin parasız bir öğrenci olduğu yalanıyla sahneden çıkarken söyledikleri düetin sonunda gelenekselleşmiş başka bir yer olan finalde, normal re bemol ile bitirilmesi gerekirken oktav re bemolü tutarak bitirirler. Dük gittikten hemen sonra başlayan Gilda'nın ünlü ariası “Caro nome” de her zaman onu seveceğini ve ölürken bile onun adını anacağını söyler (Allegro moderato 4'lük notaya 76 metronom). Gelenekselleşmiş yerlerden olan ariyanın bitiş kadansında re diyez tutulur.

Bu sırada dışarıdan gelenler ise intikam ateşiyle yanan, tanınmamak için maskelerini takmış Kont Ceprano, Borsa, Marullo ve saray asilleridir. Uzaktan gördükleri bu genç ve güzel kızın Rigoletto'nun metresi olduğunu zannederler. Sahnede tekrar görünen Rigoletto, neden geri döndüğünü sorgularken yine aklına gelen laneti seyirciye hatırlatır. Bu sırada onun hemen ölmesini isteyen Kont Ceprano'yu durduran Borsa, ertesi gün çok güleceklerini söyleyerek Rigoletto'yu ölümden kurtarır (Andante assai mosso 4'lük notaya 88 metronom). Çok karanlık

olduğu için kimseyi tanıyamayan Rigoletto, korku ile yaşadığı topluluğun aslında Kontes Ceprano'yu Dük için kaçırmaya gelen Marullo ve saraylılar olduğunu öğrendiğinde rahatlar. Kont Ceprano'nun evinin balkonuna dayanmış olan merdiveni gözleri bağlı bir şekilde tutan Rigoletto, aslında o sırada evinden kızı Gilda'nın kaçırıldığını bilmemektedir. Bu sırada “*sottovoce – alçak sesle*” söylenen “Zitti, zitti – Susun, susun” ansamblı eserin en güzel yerlerinden biridir (Allegro 4'lük notaya 144 metronom). Uzun bir süre bekleyen Rigoletto, gözündeki eşarbı çıkarttığında gerçeği anlar ve ihtiyarın lanetini bir defa daha hatırlayarak bayılır.

Allegro $\text{♩} = 144$ (Intanto che si canta questo Coro alcuni salgono al terrazzo, rompono la porta del primo piano e scendono aprendo agl'altri che entrano dalla strada)

BORSA *pp sottovoce*
Zit - ti, zit - ti, mo - viamo a ven - det - ta, ne sia

MAR. *pp sottovoce*
Zit - ti, zit - ti, mo - viamo a ven - det - ta, ne sia

CEP. *pp sottovoce*
Zit - ti, zit - ti, mo - viamo a ven - det - ta, ne sia

Tenori *pp sottovoce*
Zit - ti, zit - ti, mo - viamo a ven - det - ta, ne sia

Bassi *pp sottovoce*
Zit - ti, zit - ti, mo - viamo a ven - det - ta, ne sia

pp sottovoce

Allegro $\text{♩} = 144$

Şekil 8

1. PERDE 15. SAHNEDEKİ ZITTI ZITTI KOROSU

İkinci perde başladığında çalan müzikteki panik havası perdenin açılması ile saraydaki dinlenme odasındaki Dük'ün ruh halini seyirciye aktarır (Agitato assai 2'lik notaya 100 metronom). Gilda'nın yanından biri geliyor diye ayrılan Dük, bir süre sonra tekrar eve geldiğinde, kapının açık ve evin boş olduğunu görerek Gilda'nın kaçırıldığını anlar, odasına döndükten sonra onu kaçıranlardan intikam alacağını söylerken ariasına başlar “Parmi veder le lagrime – O andaki gözyaşlarını görür gibiyim.” (Adagio 4'lük notaya 50 metronom). Eserin gelenekselleşmiş yerlerinden biri olan ve ariyanın sondan dördüncü ölçüsünde, tenorlar sol bemol yerine si bemol tutarlar. Ariyanın bitiminde odaya giren Borsa, Marullo, Kont Ceprano ve saray asilleri Rigoletto'nun sevdiği kızı nasıl kaçırdıklarını anlatmaya başlarlar (Allegro assai moderato 4'lük notaya 96 metronom). Rigoletto'nun sevdiği zannedilip kaçırılan kızın Gilda olduğunu anlayan ve çok sevinen Dük oradakilere durumu açıklamadan, kızın nerede olduğunu sorar. Saraya getirildiğini öğrendiğinde, kendi kendine söylediği ariasında, Gilda'ya her şeyi açıklayacağını ve mesut olacaksa tacını bile iade edebileceğini söyler (Allegro 4'lük notaya 120 metronom). Bir başka gelenekselleşmiş yer de ariyanın sonunda tutulan la notası yerine, dünyada çok yapılmamasına karşı, tiz re notasıdır. Odada bulunanlar ise Dük'ün neden kızı

görmek için bu kadar heyecanlanıp, odadan koşarak çıktığını anlamazlar (Piu mosso 4'lük notaya 144 metronom). Dük'ün çıkışının ardından Rigoletto, herhangi bir anlamı olmayan, soytarının güldürme amacıyla söylediği melodi ile (la rà, la rà, la la) sahneye girer (Allegro moderato assai 4'lük notaya 76 metronom).

SCENA ED ARIA
RIGOLETTO

All.º assai moderato
♩ = 76

RIGOLETTO (entro la scena.)
La rà, la rà, la la, la rà, la rà, la

MARULLO
Povero Rigo-let-to!
zavall

Rigoletto etrafta Gilda'nın nerede olabileceğine karşı etraftaki belirtileri ararken, herkes onunla alay etmeye başlar. O da Marullo ile dün gece yaptıkları için dalga geçmeye başlar. Tam bu sırada içeri giren bir Kontesin uşağı, hanımının Dük ile görüşmek istediğini söyler. Herkes bir anda uşağın üstüne yürüyerek, Dük'ün kimseyle görüşemeyeceğini, şu anda "avlanmakta" olduğunu söyleyerek uşağı kovarlar. Kızının nerede olduğunu anlayan Rigoletto, Dük'ün odasına gitmeye kalkar (Allegro vivo 4'lük notaya 138 metronom). İterek ve tartaklayarak durdurulan Rigoletto, içeridekinin metresi değil kızı olduğunu söylediğinde herkes ne yapacağını şaşırır. Uzun bir sessizliğin ardından, ki Verdi eserin ve Rigoletto karakterinin dönüm noktası olarak bu puandordu belirtmiştir, Rigoletto'nun dünyaca ünlü ariası "Cortigiani – Ey saraylılar!" do minör tonunda başlar (Andante mosso agitato 4'lük notaya 80 metronom). Arya boyunca yaylıların bir ölçüde 24 nota çalması da

orkestra için eserin zor yerlerinden biri olduğunu gösterir. Bu aryayı üç bölüm olarak düşünebiliriz. Birinci bölümde doğrudan saraylı asillere “saldırı”, ikinci bölümde Marullo’ya karşı yapılan “yalakalık”, üçüncü ve son bölümde ise “yalvarma ve af dileme” olarak sıralanabilir. Asillerin kendilerince her şeyi yapmaya hakları olduğunu, ancak onlardan intikamını alacağını, kimseden korkmadığını ve odasının kapısını açıp Dük’ün yanına gideceğini söyleyerek, asillerle kavga etmeye başlarken aryanın birinci bölümü biter. Fa minör olan ikinci bölümde Marullo’dan af dileyerek, onun iyi ve adil bir insan olduğunu söyleyerek, kızının nerede olduğunu sorar, fakat cevap alamaz (Meno mosso 4’lük notaya 56 metronom). Verdi’nin özellikle belirttiği şekilde (piange – ağlayarak) söylenmesi gereken son bölümde ise dostlarım diye seslendiği asilzadelerden af dileyerek, hayattaki tek varlığı olan kızının geri verilmesini yalvararak aryasını bitirir. Aryada gelenekselleşmiş yerler olan onaltıncı ölçüdeki mi bemol yerine sol tutulur.

Şekil 9

RIGOLETTO’NUN 2. PERDE 4. SAHNEDEKİ CORTIGIANI ARYASI

Aryanın zorluklarından biri de biraz evvel bahsedildiği gibi üç bölümde üç farklı duyguyu yansıtmaktır. Bunu yaparken ariyanın çoğunluğunun birinci oktav do notası ve üstünde geçmesi de şancı için başka bir zorluktur. Arya başladığı zaman şancı müziğin getirdiği coşkuyla ses tellerine çok yüklenerek söylerse, hem aryada hem de eserin devamında çok zorlanır ve hatta sesinde kırılmalar yaşanabilir. Eserin bundan sonraki yerleri çok zorlayıcı olduğu için, şancının eseri hazırlarken 2. perdeyi aralıksız ve gün içinde de tekrar ederek çalışması performans açısından tamamlayıcı olacaktır.

173

con forza

R
-tâ; rida - te ame la fi - glia; tutto al mondo è tal figliaper
ciyn verin bana onu siz, o her şeyimdir o her şeyim

con forza

R
me, rida - te ame la fi - glia; tut - to al mon - do
din verin bana onu siz her şeyimdir o

o her şeyim bana acıyn baylar baylar acıyn, ba -
ell'è — per me. Pietà, — pietà, si gno - ri, pietà, signo - ri, pie -

R
-tâ.

42313

Eserin dönüm noktalarından biri de bu düetin başıdır. Gilda ilk defa babasının üzerinde gördüğü soyтары kıyafetiyle, onun mesleğinin ne olduğunu ve kim için çalıştığını anlayacaktır. Odaya koşarak giren Gilda'yı görerek heyecanlanan Rigoletto, asillere hayattaki tek varlığının kızı olduğunu ve biraz evvel olanların bir şakadan ibaret olduğunu söyler (Allegro assai vivo ed agitato 4'lük notaya 144 metronom). Gilda'yı ağlarken görüp ne olduğunu sorduğunda ve kızının utanç içinde olduğunu anlayınca tekrar sinirlenen Rigoletto asilleri odadan kovarken Dük dâhil herkesi tehdit eder. Asiller de delillerle uğraşmamak gerektiğini ancak göz önünde bulundurulmalarını söyleyerek sessizce odadan çıkarlar.

Şekil 10

RIGOLETTO VE GILDA'NIN 2. PERDE 5. SAHNEDEKİ DÜETLERİNİN BAŞLANGICI

Yalnız kaldıklarında Gilda'ya neler olduğunu anlatmasını söyler. Gilda da aryasında Pazar günü gittiği kilisede gördüğü gençle tanışmasını, dün akşam onun eve geldiğini, öğrenci ve çok fakir olduğunu söylediğini, ancak onu ne kadar çok sevdiğini aşkla anlattığını, o gittikten sonra haydutların saldırarak kendisini zorla bir çuvala koyarak kaçırdıklarını anlatır. Tam Dük ile ne olduğunu anlatacakken

Rigoletto sözünü keser. Verdi burada Gilda ile Dük arasında neler geçtiğini anlatmamıştır. Her şeye katlanmasının nedeninin Gilda'nın saf ve namuslu kalması için olan bölümü kendi kendine söyler (Più mosso 8'lik notaya 92 metronom). Daha sonra kızının perişan ve ağlayan haline dayanamayıp onu teselli etmeye başlar (Più lento 8'lik notaya 60 metronom).

Şekil 11

RIGOLETTO VE GILDA'NIN 2. PERDE 6. SAHNEDEKİ DÜETLERİNİN İLK BÖLÜMÜNÜN SONU

Tekrar aklına gelen intikam düşüncesini kendi kendine onaylarken sahneye Montero'ne ve onu hapsedmek için götürülen muhafızlar girer. Rigoletto'yu tanıyan Monterone, lanetinin onu etkilemediğini ve artık ona hiçbir şeyin zarar veremeyeceğini, mutlu bir yaşam süreceğini söyler. Rigoletto o giderken arkasından intikamının alınacağını söylerken, Gilda Rigoletto düetinin en güzel ve zor yeri olan finali başlar. Gilda merhamet, Rigoletto ise intikam istemektedirler (Allegro vivo 4'lük notaya 138 metronom). Düetin, gelenekselleşmiş yerlerinden olan, sonunda soprano tiz re bemol bariton da tiz la bemol tutarak düeti ve perdeyi bitirirler. Rigoletto karakterinin bu perdede aktif şarkı söylediği süre, neredeyse kesintisiz

olarak 20 dakika kadardır. Bu da şancıyı teknik olarak her an konsantrasyonda olmaya zorladığı için süreç çok yorucudur. Şancı teknik olarak hazırlanırken uzun nefes ve vokal egzersizlerine yoğunlaşmalıdır. Özellikle vokal egzersizleri İtalyanca kelimelerle yapılmalı ve bu kelimeler, dar ve geniş ünlü harfler ile sert ve yumuşak ünsüz harfler içermelidir.

Şekil 12

RIGOLETTO VE GILDA'NIN 2. PERDE 8. SAHNEDEKİ DÜETLERİNİN SONU

Üçüncü perde yaylıların hüznüyle başlar (Adagio 4'lük notaya 66 metronom). Mincio nehrinin ıssız bir yerindeki yıkık dökük bir han görünmektedir. Rigoletto ve Gilda sahneye girerler. Rigoletto hala onu sevip sevmediğini Gilda'ya sormaktadır. Gilda'nın daima seveceğini söylemesi ve af dilemesi ile tekrar intikam yemini eden Rigoletto, Dük'ün ona ihanetini göstereceğini söyler. Bu sırada gizlenmiş olan Rigoletto ve Gilda'yı görmeden Sparafucile'nin Han'ına gelen Dük, bir oda ve şarap ister. Sparafucile çıktıktan sonra, Dük'ün en ünlü aryası olan "La donna è mobile – Kadın değişkendir" başlar (Allegretto 8'lik notaya 138 metronom). Aryanın sonunda gelenekselleşmiş yerlerden olan ve orta si yerine tiz si notasıyla final yapılır.

Rigoletto, han'ın dışına çıkan Sparafucile'ye tekrar geleceğini ve o gelene kadar da adamı öldürmemesini söyler. Gilda'nın yanına gelen Rigoletto ve Dük'ün yanına gelen Maddalena ile eserin en ünlü yerlerinden olan kuartet başlar. Kuartet de Gilda aldatıldığıyla, Rigoletto intikamıyla, Dük kızı tavlamaıyla, Maddalena ise cilveyle ilgili partilerini söylerler (48 ölçüsü Allegro 4'lük notaya 120 metronom, 56 ölçüsü ise Andante 4'lük notaya 66 metronom).

216

yok, yok, yok hayır aldanan kalp ne bed.

no, no, non scop-piar, in-fe-li-ce cor tra-

sono avvezza, bel signore, ad un sì mi lescher-zar, il evet vo- stro

vie- gel- de, ni, sen-ti del de- Sen- gel- de

io- sa- prollo fulminar, io sa prollo fulmi- nar, ta- ci, e mia sa- rà la el/bet onu mahvederim, onu mahvederim ben- sus benim isim el-

Rigoletto, Gilda'ya eve dönmesini, eve gittiği gibi de bir erkek elbisesi giyerek, bulacağı bir atla derhal Verona'ya gitmesini, kendisinin de yarın yanına geleceğini söyler. Gilda gittikten sonra, Rigoletto han'dan çıkan Sparafucile ile konuşmaya başlar. Anlaştıkları 20 altının yarısını verdikten sonra gece yarısı geleceğini ve cesedi kendinin nehre atacağını söyleyerek uzaklaşır. Bu sırada, koronun erkek seslerinden ve beraberinde orkestranın flüt ve pikolo flütünden rüzgâr ezgilerine, viyola, viyolonsel ve kontrbasın da gök gürültüsü efektinin eklenmesiyle de büyük bir fırtınanın geldiğini, Verdi seyirciye anlatmıştır. Dük'e havanın kötüleşeceğini, odasına bakmasını ve beğenirse kalmasını söyleyen Sparafucile,

Dük'ün odayı beğenip uyuyacağını söylediğinde Maddalena'nın yanına döner. Uzaktan Dük'ün uykuya dalarken söylediği “La donna è mobile” ariasının sesi gittikçe azalırken, Gilda, Maddalena ve Sparafucile'nin söylediği terzet başlar (Allegro 2'lük notaya 84 metronom). Çok hoşuna giden Dük'ü öldürmemesi için abisine yalvaran Maddalena'ya, hayır cevabına karşılık kamburu öldürüp parasını almayı daha sonra da onu nehre atmayı teklif eder. Kendisinin haydut olduğunu, lakin müşterisine sadık kalacağını söyleyince de başka bir yol bulan Maddalena, onun yerine başka bir adamı öldürüp, çuvalın içinde kambura verelim der. Sparafucile, gece yarısı olmadan biri gelirse onun dediğini yapacağını söyler. Bunu duyan Gilda'da, aldatıldığını fakat hala onu sevdiği için canını verebileceğini söyleyerek kapıyı çalar. Kapıyı açtıklarında karşılarında erkek kıyafeti giymiş Gilda'yı içeri alırlar. Gilda terzetin finalinde, sevdiği adamın hayatı boyunca mutlu olmasını dileyerek bıçaklanır ve çuvala konulur.

Rigoletto, otuz gündür gözyaşlarıyla beklediği intikamının yaklaştığı sevinciyle han'ın kapısına gelir. Ancak daha gece yarısı olmadığı için beklemesi gerektiğini söyleyerek dolaşmaya başlar. Orkestra yine gök gürültüsü ve rüzgâr ezgilerini çalarken gece yarısı olduğunu haber veren çan sesiyle kapıya yönelen Rigoletto, dışarı çıkan Sparafucile ile buluşur. Çuvaldaki ölüyü verip parasını alan Sparafucile hemen han'a geri döner. Sonunda intikamını alabildiğine sevinen Rigoletto, mezarının nehir olacağını söyleyerek çuvalı sürüklemeye başlar. Bu sırada uzaktan duyulan Dük'ün sesini gecenin aldatması olarak düşünür. Ancak Dük'ün ünlü ariası “La donna è mobile” nin sözleri devam ettikçe, onun ölmediğini anlar. Aldatıldığını anlayınca han'a tekrar geri dönüp kapıyı çalar, ancak açan olmaz. Cesedin kime ait olduğunu anlamak için çuvalın bağlı olan ağzını açar ve gördüğü manzaranın hayal olduğunu, gerçek olamayacağını, Gilda'nın Verona'ya gittiğini kendi kendine söyler. O sırada daha ölmemiş olan Gilda'nın duyulan sesi ile final düeti başlar. Gilda, babasını aldattığını, suçun kendinde olduğunu, Dük'ü affetmesini ve onun yerine ölmeyi seçen kızı için dua etmesini söyler. Onu annesi gibi bırakıp gitmemesini söylerken son nefesini veren Gilda'yı görüp, Rigoletto eserinin son cümlesi olarak “La maledizione – Lanet” duyulur. Piave bir mektubunda eserin adının “La maledizione” olmasıyla ilgili Verdi'ye öneride de bulunmuştur. Rigoletto'nun gelenekselleşmiş son yeri de burasıdır. Bazı baritonlar son kadansta fa

bemol – mi bemol – re bemol yerine yerine fa bemol – mi bemol – re bemol –
(tizdeki) la bemol – re bemol kadansı ile bitirirler.

262

Allegro $\text{♩} = 84$

p

mor - ta!.. Ah! la ma - le - di
dü - ta!.. ne büyük tö -

Allegro $\text{♩} = 84$

p

pp

(strappandosi i capelli cade sul
cadavere della figlia)

- zio - nell
net - mi.

ff

Şekil 13

RIGOLETTO ESERİNİN FİNALİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Sonuç ve Öneriler

Özellikle G. Verdi'nin Rigoletto eserindeki zorluk sadece söylemekle ilgili değildir. Ses sınırları eser için yeterli olsa da, çok fazla oyunculuk yeteneği istemesi G. Verdi'nin operalarının çoğunun ortak özelliğidir. Bu nedenle durağan bir şekilde Rigoletto eseri seslendirilemez. Eserin solo rolleri belcanto stiline göre hazırlanmalıdır. Bu eserdeki müzik cümlelerinin uzunluğu solo rollerin hazırlanma aşamasında nefes çalışmalarında ekspirasyon ve enspirasyona daha yoğunlaşmaları gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Uzun nefesle yapılan cümleler için şancıların özellikle İtalyanca kelimeler kullanarak uzun fraz egzersizleri yapmaları gerekmektedir.

Eser öncesi ses ısıtmaya önce kapalı ağızla sadece burundan hava verilerek yapılan egzersizlerle başlanmalı, sonrasında yarısı kapalı ağız yarısı da vokal olan egzersizler tercih edilmelidir. Ardından geniş vokaller kullanılarak yapılan 3'lü ve 5'li arpej egzersizleri bir oktavı geçmeyecek aralıkta yapmak hem sesi zorlamaz hem de gırtlığın ani kasılmasının önüne geçer. Son olarak bir buçuk oktavı geçmeyecek ve 5'li aralıklar kullanılarak İtalyanca kelimelerle yapılacak egzersizler eser için yeterli olacaktır. Şancı temsil öncesi yeterince ısınmış olan ses tellerini eserin başından sonuna kadar aynı açıklıkta ve esneklikte tutabilmek için, oyun sırasında sahnede bulunmadığı zamanlarda, 5'li ya da oktav falset "u" egzersizi yaparak rahatlatılabilir. Sahne provaları başladığında, şancı eseri marke yapmadan tam sesle, ancak zorlamadan ve sahne tekrarlarında ise tam ses kullanmadan yani marke yaparak söylemelidir. Bu çalışmalar, piyanolu ve orkestralı provalar sırasında şancının performansının düşmesinin önüne geçecektir.

Her çalışma öncesi şancı yorulmayacak, ancak kaslarını gevşetecek kadar vücuduna esneme hareketleri yaptırmalıdır. Kan akışını hızlandırarak, şan egzersizi sırasında sesin daha çabuk ve rahat bir şekilde açılmasını, bunun yanında da ani ses tellerine yüklenmelerdeki ödem oluşumunun da bir derece önüne geçilmiş olur. Eserin çalışmaları korrepitasyon safhası başladığında bile şarkı söylerken sahneyi düşünerek çalışmak gerekir. Eser şancının gırtlığına oturmaya, başka bir deyişle de artık eseri daha rahat söylemeye başladığında, korrepitasyonlarda karakterin genel sahne hareketlerini yaparak eseri söylemelidir. Özellikle Rigoletto rolünün zorluğu,

deforme bir vücudu taklit ederken şan yapmaktır. Ön çalışmalarda karakterin yürüyüşü, oturup kalkması gibi hareketleri yaparak şarkı söylemek, sahne çalışmaları başladığında şancının daha konsantre bir şekilde esere odaklanmasını sağlar.

Her opera eserinde olduğu gibi bu eserde de düet, terzet, kuartet veya koro ile birlikte söylenen tutti yerlerde sorun yaşanmaması için şancıların yan partileri de öğrenerek esere hazırlanmaları çok doğru olacaktır. Sanatçının sadece kendi partisini bilmesi eser sahnelenirken yaşanacak bir sorun sırasında telafi edilemez durumlarda kalınması demektir. Örneğin kendi partisini söylerken kısa süreli unutulmuş ya da benzer frazları karıştıran sanatçı başka partileri bilirse nerede kaldığını ve ne zaman tekrar ansambla katılabileceğini bilerek esere geri dönüş yapabilir. Bu nedenle eserlerde sadece kendi partisini bilmek ve sadece kendi partisini hazırlamak bir şancının intiharı gibi düşünülebilir.

Opera sahnelenmeye karar verildiğinde rejisörlerin isteği üzerine dekor ve kostümlerde klasik çizgilerden çıkıla bilinir. Bunun neticesinde de klasik eserler zaman, mekân ve kostüm değişiklikleriyle seyirci karşısına çıkabilir. 2013 yılında Ankara Devlet Operasında sahnelenen Rigoletto eseri 1920 li yıllarda Mafya örgütü içinde geçerken, aynı yıl New York Metropolitan Opera Evinde sahnelenirken ise Las Vegas da bir kumarhanede geçmektedir. Rigoletto eseri bu nedenle hiçbir zaman dekor ve kostüm sorunu yaşamamaktadır.

EKLER

EK 1: ANKARA DEVLET OPERA VE BALESİ RIGOLETTO ESERİNİN
DİSTRİBÜSYONU

G.VERDI RIGOLETTO Opera /3 Perde

Orkestra Şefi	: Prof.Rengim Gökmen-Alessandro Cedrone
Rejisör	: Yekta Kara
Dekor	: Efer Tunç
Kostüm	: Gizem Betil
Işık	: Fuat Gök
Koro Şefi	: Lyubomira Aleksandrova

Rigoletto	: Çetin Kıranbay – Eralp Kıyıcı – Tamer Peker
Gilda	: Esra Çetiner – Çiğdem Önel – G.Ezgi Yıldırım
Duca di Mantova	: Murat Karahan – Şenol Talınlı
Sparafucile	: Sabri Karabudak – Can Kocaay – Tuncay Kurtoğlu
Maddalena	: Şebnem Algın – Oylun Erdayı – Ferda Yetişer
Giovanna	: Evren Gökoğlu – Ezgi Karakaya
Marullo	: Levent Akev – Emre Uluocak
Borsa	: Y.Barış Çark – Emrah Sözer
Contessa di Ceprano	: Meltem Gençtürk – A.Sinem Mustafaoğlu – Güzin Yıldız
Conte di Ceprano	: Umut Kosman – Emre Uluocak
Monterone	: Özgür Savaş Gençtürk – Mithat Karakelle
Paggio	: Filiz Şamiloğlu – Aslıhan Yıldırım
Usciere	: Fatih Özkaya

Korrepetitörler	: J.Botka-D.İnandık
Koro Piyanistleri	: Y. Dikener – O.Kula
Rejisör Yardımcısı	: Figen Ayhan-Erkin Onuk
Kondüvit	: Aydın Buğra Güven
Süflöz	: Zeynep Burcu Altınel /Pınar Yüksel
Sahne Müdürü	: A.Bahadır Sadık

Alessandro Cedrone
Müzik İşleri Yöneticisi V.

M. Çetin Kıranbay
Başrejisör V.

Aykut Çınar
Müdür ve Sanat Yönetmeni

**Not: Rol dağılımı soyadı alfabetik sırasına göre yapılmıştır.
Prömiyer tarihi: 20 Mayıs 2013 'dür.**

EK 2: RIGOLETTO OPERASININ LİBRETTOSU VE ANKARA DEVLET OPERASINDA KULLANILAN ÜST YAZISI

BİRİNCİ PERDE

1. Perde 1. Sahne: Sarayda bir salon

(Bir salonda, Şövalyeler ve yanlarında bayanlarla eğlenip dans ederlerken, Dük ve Borsa konuşarak içeri girerler.)

Duca:

-Yabancı güzelle olan maceramı
sonuca ulaştırmak üzereyim.

Borsa:

-Kilisede gördüğünüz kız mı?

Duca:

-Tam üç aydır her tören günü!

Borsa:

-Nerede oturuyor?

Duca:

-Uzak bir yerde...

-Her gece bir adam gizlice o eve giriyor.

Borsa:

-Aşığının kim olduğunu biliyor mu?

Duca:

-Bilmiyor.

(Bir grup bayan ve Şövalye salonda yürürler.)

Borsa:

-Şu güzellere bakın!

Duca:

-En güzeli Kont Ceprano'nun karısı...

Borsa:

-Aman Kont duymasın!

Duca:

-Duyarsa duysun!

Borsa:

-Ama başkalarına anlatır!

Duca:

-Anlatsın, ben aldırımam.

Duca:

-Şu ya da bu; bütün kadınlar
benim için aynı!

-Kalbim tek bir kadına
bağlı kalmaz!

-Değişik kadınlar
yaşama renk katar!

-Bugün birisi yarın bir başkası!

-Sadakat aşkı öldüren bir
hastalıktır!

-Özgürlük olmazsa aşk da olmaz!

-Kıskanç kocaların öfkesine ve
çılgın âşıklara gülerim!

-Eğer bir kadın beni etkilerse
hiç bir kuvvet beni tutamaz!

(Dük, salona giren Kontes Ceprano'yu karşılamak için yanına gider ve nezaketle konuşmaya başlar.)

1. Perde 2. Sahne

Duca:

-Gidiyor musunuz? Acımasızsınız!

Contessa di Ceprano:

-Kocamla gitmek zorundayım!

Duca:

-Varlığınız etrafa ışık saçıyor!

-Herkesin kalbini titretiyorsunuz!

-Aşkınız yakıyor kalbimi,
beni sarhoş ediyor!

Contessa di Ceprano:

-Sakin olun lütfen!

Duca:

-Aşkınız yakıyor kalbimi.

(Dük, Kontesi kolundan tutar.)

1. Perde 3. Sahne

Rigoletto:

-Aklınızdan ne geçiyor,

-Kont Ceprano?

(Kontes sabırsız bir jest yapar ve Dük ile dışarı çıkarlar.)

Rigoletto:

-Bakın, nasıl da rengi attı!

Borsa ve Koro:

-Ne eğlence!

Rigoletto:

-Evet!

Borsa ve Koro

-Bu Dük'ün çok hoşuna gider!

Rigoletto:

-Her zaman böyle değil mi?

-İçki, dans, eğlence...

-Onun yaşamı bu!

-Şimdi de Kontes'i gözüne kestirdi!

(Gülerek)

-Bakın kocası öfkeden titriyor.

1. Perde 4. Sahne

Marullo:

-Büyük haber!

Borsa ve Koro:

-Ne oldu? Söyleyin!

Marullo:

-Şaşıracaksınız!

Borsa ve Koro:

-Anlatın!

Marullo:

-Rigoletto... İnanılmaz!

Borsa ve Koro:

-Yoksa kamburu mu düzelmiş?

Marullo:

-Daha da inanılmaz!

-Bir sevgilisi var!

Borsa ve Koro:

-Sevgilisi mi? Olamaz!

Marullo:

-Kambur, Aşk Tanrısı Cupido'ya dönüştü.

Borsa, Marullo ve Koro:

-O canavar! Cupido'ya!...

1. Perde 5. Sahne

Duca:

-Ceprano bizi rahat bırakmadı!

-Güzel karısı beni çok etkiledi!

Rigoletto:

-Kaçırın!

Duca:

-Zevkle, ama nasıl?

Rigoletto:

-Bu akşam.

Duca:

-Kont ne olacak?

Rigoletto:

-Hapse atalım!

Duca:

-Hayır olmaz!

Rigoletto:

-O zaman sürgüne gönderin!

Duca:

-Olmaz, Soyтары!

Rigoletto:

-O halde... Kafasını uçuralım!

Conte di Ceprano:

-(Alçak!.)

Duca:

-Bu kafayı mı?

Rigoletto:

-Neden olmasın? Değeri ne ki?

Conte di Ceprano:

-Alçak adam!

Duca:

-Durun!

Rigoletto:

-Bu adam beni güldürüyor!

Marullo ve Koro:

-Gittikçe kızıyor!

Duca:

-Soyтары, buraya gel!

Duca:

-Sen her zaman şakayı abartırsın!

Conte di Ceprano:

-İntikam!

Rigoletto:

-Ne zararı var! Ondan korkmam!

Conte di Ceprano:

-Ona kin duymayan var mı?

Duca:

-Başına bir bela gelecek!

Conte di Ceprano:

-İntikam!

Borsa, Marullo ve Koro:

-Nasıl olur!

Conte di Ceprano:

-Cesur olan silah çeksin!

Borsa, Marullo ve Koro:

-Anlaştık!

Rigoletto:

-Dük'ün korumasındakine

dokunulmaz!

Borsa, Marullo ve Koro:

-İntikam!

Duca:

-Şakayı hep abartırsın!

Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-Ona kin duymayan yok!

Duca:

-Bu öfke sana zarar verir!

Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-İntikam!

Rigoletto:

-Her şey neşedir!

Rigoletto, Duca, Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-Her şey neşe ve eğlencedir.

-Bizi zevk almaya davet eder.

-Bakın, bu zevk krallığı değil mi?

1. Perde 6. Sahne

Monterone:

-Onunla konuşayım!

Duca:

-Hayır!

Rigoletto, Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-Monterone!

Monterone:

-Evet, Monteron, öfkemle sizi
sarsacağım

Rigoletto:

-Söz istiyorum!

(Rigoletto, olayı karikatürize ederek)

-Bize komplo kurmuştunuz...

...ve biz sizi bağışladık.

-Şimdi kızınızın namusunu ne
hakla soruyorsun?

Monterone:

-Yine bir aşağılama!

-Bu haykırışlarım size huzur
vermeyecek.

-Beni öldürseniz de ailemin
namusu temizlenene kadar...

...ruhum peşinizdedir!

- "İntikam" diye bütün dünyaya ve
Tanrı'ya haykıracağım!

Duka:

-Yeter! Tutuklayın şunu!

Rigoletto:

-Deli!

Ceprano, Borsa, Marullo:

-Neler söyledi!

Monterone:

(Rigoletto ve Dük'e)

-İkinize de lanet olsun!

Rigoletto, Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-Ah!

Monterone:

-Ölmek üzere olan bir aslana

köpeklerini salan sen, alçak Dük...

(Rigoletto'ya)

...ve sen yılan! Sen ki bir babanın

acısına gülüyorsun...

...lanet olsun sana!

Rigoletto

-Aman ne korkunç bir lanet!

Duca, Ceprano, Borsa, Marullo ve Koro:

-Buraya gelip eğlencemizi bozdun!

-Cehennem Zebanisi yolladı herhalde!

-Öfkeli sözlerin boşuna! Git buradan
yaşlı titrek adam!

-Bunu sen istedin! Senin için umut
yok! Bu ölümcül bir hata oldu!

-Git, yaşlı titrek adam!

-Bu ölümcül bir hata oldu!

-Artık senin için umut yok!

1. Perde 7. Sahne: Bir sokak ve Rigoletto'nun avlusu

Rigoletto:

-(İhtiyar beni lanetledi!)

Sparafucile:

-Sinyor!

Rigoletto:

-Git! Param yok!

Sparafucile:

-Bir şey istemedim! Karşınızda bir
bıçak ustası duruyor!

Rigoletto:

-Bir hırsız mı?

Sparafucile:

-Küçük bir ücretle rakipleri
ortadan kaldırım!

Rigoletto:

-Kimmiş o?

Sparafucile:

-Kadınımız için gerekli olabilir!

Rigoletto:

-(Ne diyor bu?)

-Soylu bir adam için ne kadar istersin?

Sparafucile:

-En büyük ücreti isterim!

Rigoletto:

-Ödeme şekli nasıl olur?

Sparafucile:

-Ücretin yarısı peşin, gerisi iş bitince!

Rigoletto:

-(Vay şeytan!) Nasıl yaparsın?

Sparafucile:

-Bazen sokakta, bazen evde!

-Tek bir vuruşla işi bitiririm!

Rigoletto:

-(Vay şeytan!)

-Peki, evde nasıl olur?

Sparafucile:

-Çok kolay! Sokaklarda dans eden güzel bir kız kardeşim var!

-Onu çeker ve bana getirir!

Rigoletto:

-Anlıyorum!

Sparafucile:

-Hiç ses çıkarmadan...

Rigoletto:

-Anlıyorum.

Sparafucile:

-İşte silahım bu! Hizmetinize
hazırım!

Rigoletto:

-Hayır, şimdi değil!

Sparafucile:

-Sonra pişman olursunuz...

Rigoletto:

-Kim bilir?

Sparafucile:

-Bana Sparafucile derler!

Rigoletto:

-Yabancı mısınız?

Sparafucile:

-Borgonyalıyım!

Rigoletto:

-Seni nerede bulabilirim?

Sparafucile:

-Her gece buradayım!

Rigoletto:

-Git, Git, Git!

Sparafucile:

-Sparafucile...

1. Perde 8. Sahne

Rigoletto:

-İkimiz de aynıyız! Benim dilim,
onunsa hançeri var!

-Ben insanları dilimle,
o hançeriyle öldürüyor!

-İhtiyar beni lanetledi!

-Ey insanlar! Ey doğa! Beni
alçak yapan sizlersiniz!

-Ah! Sakat olmak, soytarı olmak
ne kötü!

-Güldürmekten başka bir
şey yapamam!

-İnsanların hakkı olan gözyaşı
bana yasak!

-Benim efendim Dük; genç, yakışıklı,
neşeli ve kuvvetlidir!

-“Güldür beni soytarı” der. Ve bunu
zorla yaparım!

-Bu ne işkence!

-Nefret ediyorum sizden, saraylılar!
Size acı çektirmek ne hoş olurdu!

-Kötüysem nedeni sadece sizsiniz!

-Ama evimde bambaşka bir
insan oluyorum!

-İhtiyar beni lanetledi!

-Bu düşünce niçin beni
huzursuz ediyor?

-Yoksa başıma bir felaket mi
gelecek?

-Ah olamaz! Çılgınlık bu!

1. Perde 9. Sahne

Rigoletto:

-Kızım!

Gilda:

-Babacığım!

Rigoletto:

-Yalnız senin
yanında neşe buluyor kalbim!

Gilda:

-Ne sevgi bu!

Rigoletto:

-Senden daha değerli neyim var?

Gilda:

-Ne sevgi bu!

Rigoletto:

-Kızım!

Gilda:

-Babacığım!

-İçinizi çektiniz, sizi üzen nedir?

Söyleyin bana!

-Bir sırrınız varsa paylaşın

benimle...

-Ailemi bilmek isterim!

Rigoletto:

-Ailen yok ki!

Gilda:

-Peki, adınız yok mu!

Rigoletto:

-Ne önemi var?

Gilda:

-Eğer kendinizi anlatmak

istemezseniz...

Rigoletto:

-Dışarı çıkmak yok!

Gilda:

-Sadece kiliseye gidiyordum!

Rigoletto:

-Peki o zaman!

Gilda:

-Kendinizi saklıyorsunuz ama hiç
olmazsa annem kimdir onu söyleyin!

Rigoletto:

-Kaybettiğim mutluluğum benim.

-O bir melekti! Bana merhamet gösterdi!

-Tek başıma, sakat, çirkin ve fakirdim! Ama o beni sevdi.

-Ah! Öldü o!

-Bu zavallı adama sadece sen kaldın!

-Tanrım sana şükürler olsun!

Gilda:

-Bu acı, bu gözyaşları kalbimi parçalıyor

Rigoletto:

-Bu zavallıya sadece sen kaldın!

Gilda:

-Ağlamayın babacığım, dayanamıyorum!

Rigoletto:

-Bu mutsuz adama sen kaldın!

Gilda:

-Bana adınızı ve size acı veren bu sırrı söyleyin!

Rigoletto:

-Adımın ne önemi var, senin babanım bu yeter!

-Kimi benden korkar, kıskanır, kimi lanet eder!

Gilda:

-Vatan, aile, dost bunların hiç biri yok mu?

Rigoletto:

-Vatanım, ailem, dünyam sensin!

Gilda:

-Size mutluluk vermek bana yeter!

Rigoletto:

-Vatanım, ailem, dünyam sensin!

Gilda:

-Buraya geleli üç ay oldu! Henüz şehri görmedim! İzin verir misiniz?

Rigoletto:

-Olmaz! Yoksa dışarı mı çıktın?

Gilda:

-Hayır! (Niçin soruyor acaba?)

Rigoletto:

-Dikkat et!(Soytarımın kızını kaçırmak için peşine düşebilirler! Ne korkunç!)

1. Perde 10. Sahne

Giovanna:

-Sinyor!

Rigoletto:

-Gelirken beni kimse gördü mü?

Giovanna:

-Hayır hiç kimse!

Rigoletto:

-Güzel!

-Kapı hep kapalı değil mi?

Giovanna:

-Her zaman kapalı Sinyor!

Rigoletto:

-Sana emanet ettiğim çiçeği iyi koru!

-O saflığa zarar gelmesin!

-Çiçeklere zarar veren tüm rüzgarlardan onu koru ve bana teslim et!

Gilda:

-Beni ne kadar çok seviyorsunuz babacığım! Hiç korkmayın!

-Tanrım, melekler ve annemin

duaları; senin masum çiçeğini...
...kötülüklerden korur! Hiç kimse
senin sevgili çiçeğinizi koparamaz!

Rigoletto:

-Sana emanet ettiğim çiçeği
iyi koru!

1. Perde 11. Sahne

Rigoletto:

-Dışarıda biri var!

Gilda:

-Tanrım!

-Her an yeni bir şüphe!

Rigoletto:

-Kiliseden çıkarken kimse
takip etti mi?

Giovanna:

-Hayır!

Duca:

-(Rigoletto!)

Rigoletto:

-Kapıyı çalan olursa sakın açmayın!

Giovanna:

-Dük gelse bile mi?

Rigoletto:

-Kesinlikle!

Hele ona hiç! Kızım hoşçakal!

Duca:

-(Kızıymış!)

Gilda:

-Hoşçakal babacığım!

Rigoletto:

-Sana emanet ettiğim bu çiçeği koru.

Gilda:

-Beni ne çok seviyorsun babacığım!

Rigoletto:

-Ona zarar gelmesin!

Gilda:

-Tanrı ve melekler beni korur!

1. Perde 12. Sahne

Gilda:

-Giovanna! Çok üzülüyorum!

Giovanna:

-Niçin? Söyleyin!

Gilda:

-Beni takip eden gençten

babama hiç söz etmedim!

Giovanna:

-Buna ne gerek var? Yoksa bu genç

adamdan hoşlanmıyor musun?

Gilda:

-Hayır! Hoş bir adam! Beni çok

etkiledi!

Giovanna:

-Cömert ve soylu birine benziyor!

Gilda:

-Prens veya soylu, önemi yok!

-Yoksul biri olsa onu daha

çok severdim!

-Uykuda veya uyanırken ruhum

onu ister ve der ki...

Duca:

-Seni seviyorum; bir daha söyle...

...bana cennetin kapılarını arala!

Gilda:

-Giovanna? Giovanna?

-Eyvah! Tanrım kimse yok!

Duca:

-Ben varım, sana kalbimle
sesleniyorum!

-Birbirini seven iki kişi
dünyaya bedeldir!

Gilda:

-Sizi içeriye kim aldı?

Duca:

-Melek veya şeytan... Ne fark eder?

-Seni seviyorum!

Gilda:

-Lütfen gidiniz!

Duca:

-Gitmek? Şimdi mi?

-Aşk ateşiyle yanarken!

-Tanrı kaderimizi birleştirdi!

-Aşk ruhun ışığıdır, yaşamdır!

-Kalbimiz onun sesiyle atar!

-Şan, şöhret ve güç, önemsizdir!

-Aşktır bizi meleklerle yaklaştıran!

-O halde sevelim birbirimizi.

-Sen benim olunca bütün erkekler
beni kıskanacak

Gilda:

-Bu sözler hep rüyalarımı süslerdi!

Duca:

-Sevelim birbirimizi.

Gilda ve Duca:

-Haydi tadalım bu aşkı!

-Kıskansın herkes!

Duca:

-Tekrar söyle beni sevdiğini!

Gilda:

-Duymuştunuz!

Duca:

-Bu ne mutluluk!

Gilda:

-Adınızı öğrenmek isterdim!

-İzin verirseniz...

Ceprano:

-İşte burası!

Duca:

-Adım...

Borsa:

-Tamam!

Duca:

-Gualtier Malde!

Öğrenciyim ve yoksulum!

Giovanna:

-Dışarıdan ayak sesleri geliyor!

Gilda:

-Belki babamdır!

Duca:

-(Beni rahatsız edeni bulursam...)

Gilda:

-Onu dışarı çıkarın! Gidin!

Duca:

-Söyle, beni sevecek misin?

Gilda:

-Ya siz?

Duca:

-Ömrüm boyunca!

Gilda:

-Yeter artık ne olur gidin!

Gilda ve Duca:

-Hoşçakal! Umudum, ruhum!

-Benim için yalnız sen

olacaksın! Hoşçakal!

-Sana olan aşkım hiç

değişmeyecek! Hoşçakal!

1. Perde 13. Sahne

Gilda:

-Gualtier Malde!

-Sevdiğim adamın adı! Onun aşkını

kalbime işledim!

-İlk kez onun güzel adıyla

kalbim çarpıyor!

-Bu aşkın tadı hiç bir zaman

aklımdan çıkmayacak!

-Düşüncelerim, arzularım

hep seninle olacak!

-Son nefesimde bile onun adı

dökülecek dudaklarımdan!

-Düşüncelerim, arzularım

hep seninle olacak!

-Son nefesimde bile onun adı

dökülecek dudaklarımdan!

-Gualtier Malde!

-İlk kez onun güzel adıyla

kalbim çarpıyor!

1. Perde 14. Sahne

Borsa:

-İşte orada!

Ceprano:

-Şuna bakın!

Koro:

-Ne güzelmiş!

Marullo:

-Tıpkı bir melek gibi!

Koro:

-Rigoletto'nun aşığı! Ne güzelmiş!

1. Perde 15. Sahne

Rigoletto:

-(Niçin geri döndüm?)

Borsa:

-Susun ve beni izleyin!

Rigoletto:

-İhtiyar bana lanet etti!

-Kim var orada?

Borsa:

-Susun, Rigoletto burada!

Ceprano:

-Çifte zafer bu! Öldürelim onu!

Borsa:

-Hayır! Yarın daha çok güleceğiz!

Marullo:

-Her şey hazır!

Rigoletto:

-Kimdir o konuşan?

Marullo:

-Hey Rigoletto!

Rigoletto:

-Kimdir o?

Marullo:

-Nefesini tüketme! Ben Marullo!

Rigoletto:

-Bu karanlıkta bir şey görmek
çok zor!

Marullo:

-Çılgın düşüncelerle buradayız!

-Ceprano'nun karısını kaçıracamız!

Rigoletto:

-(Oh... Rahat bir nefes aldım!)

-Fakat nasıl gireceksiniz?

Marullo:

(Ceprano'ya)

-(Anahtarınızı vermişsiniz?)

(Rigoletto'ya)

-Hiç merak etme.

-Her şey hazır. Başaracağız!

(Anahtarı Rigoletto'ya verir)

-Al şunu!

Rigoletto:

(Anahtarı kontrol eder)

-Onun arması! (Boşuna korkmuşum!)

-Size katılabilirim!

Marullo:

-Bizler maskeliyiz!

Rigoletto:

-Bir maske de bana verin!

Marullo:

-İşte bu senin! Sen merdiveni tut!

Rigoletto:

-Nasıl da karanlık!

Marullo:

-Bununla gözleri ve kulakları
kapandı.

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Susun! Yavaş yavaş intikamımızı alıyoruz! Uygun bir anda yakalayalım.

-Bizimle alay etmişti. Şimdi sıra onda!

-Sevgilisi kaçırılınca yarın bütün saray halkı ona gülecek!

-Bizimle alay etmişti. Şimdi sıra onda!

-Susun, susun! Sessiz olun!

Dikkat edin...

Gilda:

-Kurtar beni baba! İmdat!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Zafer bizimdir!

Rigoletto:

-Bir türlü bitmedi bu iş! Başlamışlar!

-Bandaj beni kör etmiş.

(Kontes Ceprano'nun değil, kendi kızı Gilda'nın kaçırıldığını anlar)

-Ah! Ne lanet!

İKİNCİ PERDE

2. Perde 1. Sahne: Dük'ün çalışma odası

Duca:

-Benden çaldılar onu! Hem de tam onun evine endişe içinde giderken!

-Kapı açık ve ev bomboştu!

-Acaba nerede o tatlı melek kız?

-İlk kez kalbim aşk ateşiyle tutuşmuştu!

-O masum bakışlarıyla beni tüm kötü düşüncelerden uzaklaştırdı.

-Benden çaldılar onu!

-Buna kim cesaret etti? Bunun

intikamını alacağım!

-Sevgilimin acısını

bu dindirir!

-O andaki gözyaşlarını

görür gibiyim!

-Aşkımızı hatırlayıp

beni çağırdın!

-Ama sana yardım edemedim!

-Halbuki ruhumu bile verirdim

senin için!

-Seni meleklerle değiştirmem!

2. Perde 2. Sahne

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Dük! Dük! Rigoletto'nun

sevgilisini kaçırdık!

Duca:

-Nereden?

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Evinden!

Duca:

-Nasıl yaptınız anlatın!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Hava karardığında balkonda

güzel bir kız gördük!

-Rigoletto'nun sevgilisi!

-Tam kaçırarakken karşımıza

soytarı çıktı!

-Ceprano'nun karısını

kaçıracağımızı zannetti.

-Gözü bağlı bir şekilde kendi evinin

duvarına merdiveni dayadı!

-Böylece kızı kaçırmamız çok

kolay oldu!

Duca:

-(Tanrım! Bu benim küçük sevgilim!)

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Fakat kız bağırmaya başlayınca

Rigoletto anladı ve bize lanet okudu!

Duca:

-Zavallı kızı nereye götürdünüz?

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Buraya getirdik!

Duca:

-(Ah Tanrım! Onu bana gönderdin!)

-Bu ateşli aşk beni çağırıyor.

-Onun kalbini kazanmak için

her şeyimi verirdim!

-Sonunda kim olduğumu öğrenecek...

...ve aşkım tahtımdan üstündür,

görecek!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Ona bu kadar heyecan veren

şey ne? Onu hiç böyle görmedik!

2. Perde 3. Sahne

Marullo:

-Zavallı Rigoletto!

Koro:

-İşte geliyor! Susun!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Ah! Günaydın Rigoletto!

Rigoletto:

-(Hepsi bu işin içinde!)

Ceprano:

-Ne haber soytarı?

Rigoletto:

-İşte siz; her zamankinden daha can sıkıcı!

-(Kızımı nereye sakladılar?)

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Bakın ne kadar da üzgün!

Rigoletto:

-Akşamki serin hava size dokunmamış, sevindim!

Marullo:

-Akşamki hava mı?

Rigoletto:

-Evet, güzel bir aldatmacaydı!

Marullo:

-Bütün gece uykudaydım!

Rigoletto:

-Uykuda mıydınız? O zaman ben
rüya görmüşüm!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-(Bakın nasıl da sorguluyor!)

Rigoletto:

-(Onun değilmiş!)

-Dük hala uyuyor mu?

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Evet hala uyuyor!

2. Perde 4. Sahne

Paggio:

-Düşes, Dük ile görüşmek istiyor!

Ceprano:

-Uyuyor!

Paggio:

-Dük burada değil mi?

Borsa:

-Ava gitti!

Paggio:

-Yalnız mı, silahsız mı?

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Anlamıyor musun? Kimse
göremez onu!

Rigoletto:

-Ah! Demek kız Dük'le
beraber burada!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Kim?

Rigoletto:

-Dün gece evimden kaçırdığımız kız!
-Şimdi onu geri alacağım!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

Sevgilin kaybolduysa onu başka
yerde ara...

Rigoletto:

-O benim kızım!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Kızıymış!

Rigoletto:

-Evet kızımdır! Zaferiniz artık
güldürmüyor mu sizi?

-O burada! Onu geri verin bana!

-Ey saraylılar! Ne kötü ve lanetli
bir soysunuz!

-Hazinemi kaç paraya sattınız?

-Sizin için paradan üstün
bir şey yok!

-Ama benim melek kızıma fiyat
biçemezsiniz!

-Onu geri verin bana! Yoksa bu

ellerimle intikamımı alırım sizden!

-Kızının onurunu ve namusunu savunan babanın korkusu olamaz!

-Açın şu kapıyı haydutlar!

-Ah! Hepiniz bana karşısınız!

-Ah! İşte ağlıyorum...

-Marullo... Sinyor...

-Sen iyi adamsındır!

-Söyle kızım nerede?

-Marullo... Sinyor...

-Kızım nerede?

-Burada değil mi? Söyle! Ne olur!

-Susuyorsun! Eyvah!

-Acıyın bana, affedin beni!

-Yalvarıyorum!

-Bana kızımı geri verin.

-Bununla bir şey kaybetmezsiniz!

-Kızım benim herşeyimdir!

-Acıyın bana, affedin beni! Kızım benim herşeyimdir!

-Ne olur geri verin onu bana!

-Acıyın bana!

2. Perde 5. Sahne

Gilda:

-Babacığım!

Rigoletto:

-Tanrım! Kızım Gilda!

-Saraylılar! O benim tüm ailem!

-Korkma artık meleğim!

-Şakaydı değil mi? Biraz önce ağlıyordum şimdi gülüyorum!

-Niçin ağlıyorsun?

Gilda:

-Utancımdan babacığım!

Rigoletto:

-Tanrım! Ne diyorsun?

Gilda:

-Bu utancı yalnız size söyleyebilirim!

Rigoletto:

-Haydi çıkın dışarı!

Rigoletto:

-Dük'e söyleyin sakın buraya
girmeye cesaret etmesin!

Borsa, Marullo, Ceprano ve Koro:

-Çocuklar ve delilerle dikkatli
konuşmalı!

-Gidelim, ama onu gözden
kaçırmayalım!

2. Perde 6. Sahne

Rigoletto:

-Haydi anlat! Yalnızız!

Gilda:

-(Tanrım güç ver bana!)

-Her pazar kiliseye gittiğimde
karşımda duran genç...
...bana bakıp gülerdi!

-Hiç konuşmasak da, kalplerimiz
birlikte atıyordu!

-Dün gece karşıma çıktı. Yoksul
bir öğrenci olduğunu söyledi!

-Büyük bir aşkla yemin etti
ve gitti!

-Kalbim umutla doldu!

-Ancak o haydutlar beni zorla

kaçırdılar.

-Ve bu utancıma neden oldular!

Rigoletto:

-Ah Tanrım! Her türlü soysuzluğa ve utanca katlandım onu korumak için!

-Her kötülüğün karşısında bir iyilik ve saflık olmalıydı!

-Fakat şimdi mahvoldu herşey, yok oldu!

-Ah! Ağla yavrum.

Gilda:

-Babacığım!

Rigoletto:

-Gözyaşların kalbime dökülsün!

-İçinizdeki melek beni kucaklayıp avutuyor!

-Ağla yavrum.

-Gözyaşlarımı kalbime dök!

Gilda:

-Baba! İçinizdeki melek beni avutuyor!

Rigoletto:

-Yapacağım tek bir şey kaldı!

-Sonra bu uğursuz yerden gideriz!

Gilda:

-Pekiye!

Rigoletto:

-(Bu iş için bir gün yeter bana!)

2. Perde 7. Sahne

Uscire:

-Çekilin! Monterone hapise gidiyor!

Monterone:

-Eğer lanetim seni etkilemediyse,

hiç bir şey sana zarar veremez!

-Mutluluk içinde yaşamaya devam

et sen!

Rigoletto:

-Hayır ihtiyar yanıyorsun!

-İntikamın alınacak!

2. Perde 8. Sahne

Rigoletto:

-Evet, artık intikam için yaşıyorum!

-Ceza saatin yaklaşıyor!

-Tanrı'nın yıldırımını nasıl çarparsa,
soytarı da seni öyle cezalandıracak!

Gilda:

-Babacığım, gözlerinizde korkunç
bir intikam ateşi var!

Rigoletto:

-İntikam!

Gilda:

-Siz onu affederseniz, Tanrı da affeder!

Rigoletto:

-Hayır! İntikam istiyorum!

Gilda:

-Siz onu affedin!

-(Beni aldatmasına rağmen
onun için af diliyorum!)

Rigoletto:

-Soytarı seni cezalandıracak!

Gilda:

-Ne olur onu affedin!

ÜÇÜNCÜ PERDE

3. Perde 1. Sahne: Bir han ve önündeki sokak

Rigoletto:

-Onu seviyor musun?

Gilda:

-Daima!

Rigoletto:

-Hala unutamadın demek!

Gilda:

-Onu seviyorum!

Rigoletto:

-Zavallı kadın kalbi! Ah! Namussuz adam!

-Ama Gilda'nın intikamı alınacak!

Gilda:

-Baba acıyın ona!

Rigoletto:

-Seni aldattığımı gösterirsem

yine de sever misin?

Gilda:

-Bilmiyorum! Ama beni seviyor!

Rigoletto:

-O mu? Gel kendi gözünle gör!

Gilda:

-Bir adam görüyorum!

Rigoletto:

-Biraz sabret!

3. Perde 2. Sahne

Gilda:

-Ah babacığım!

Duca:

-İki şey istiyorum!

Sparafucile:

-Nedir?

Duca:

-Oda ve biraz şarap!

Rigoletto:

-(İşte onun alışkanlıkları!)

Sparafucile:

-(Yakışıklı adam!)

Duca:

-Kadın değişkendir, rüzgarda
savrulan tüy gibidir!

-Arzuları sürekli değişir!

-Canayakın, zarif, kederli
veya neşeli; yalancıdır.

-Kadın değişkendir, rüzgarda
savrulan tüy gibidir!

-Arzuları sürekli değişir!

-Ona güvenen ve sırrını veren
perişan olur!

-Kim ki aşkı yudumlamamış,
mutluluęu da bulamaz!

-Kadın değişkendir, rüzgarda
savrulan tüy gibidir!

-Arzuları sürekli değişir!

Sparafucile:

-Sizin adam burada!

aşasın mı ölsün mü?

Rigoletto:

-Geri döneceğim ve bu işi
hallediçeęim!

3. Perde 3. Sahne

Duca:

-Güzel kız, seninle
karşılaşmıştık.

-Burada yaşadığını bilmek
ne güzel!

-Seni ilk gördüğümde sevdim!

Gilda:

-Alçak!

Maddalena:

-Bu sözleri kaç kişiye
söylediniz?

-Gerçek bir çapkın!

Duca:

-Evet, ben bir canavarım!

Gilda:

-Ah, babacığım!

Maddalena:

-Bırakın beni!

Duca:

-Naz yapma bana!

Maddalena:

-Uslu durun!

Duca:

-Sen de uysal ol! Aşkta
utanma olmaz!

-Ne güzel, temiz bir el!

Maddalena:

-Alay ediyorsunuz!

Duca:

-Hayır, hayır!

Maddalena:

-Çirkinim ben!

Duca:

-Sarıl bana!

Gilda:

-Alçak!

Maddalena:

-Sarhoşsunuz!

Duca:

-Evet, aşk sarhoşu!

Maddalena:

-Alay etmeyi çok mu seviyorsunuz?

Duca:

-Hayır, seninle evlenmek istiyorum!

Maddalena:

-Söz verebilir misiniz?

Duca:

-Ne tatlı kızsın!

Rigoletto:

-Gördüklerin yeter mi?

Gilda:

-Alçakça bir ihanet!

Maddalena:

-Söz istiyorum!

Duca:

-Ne tatlı kızsın!

Rigoletto:

-Gördüklerin yeter mi?

Duca:

-Ey güzel aşk kadını! Artık senin
esirinim.

-Tek bir sözün acılarımı dindirir!

-Gel ve dinle! Aşkınla nasıl
çarpıyor kalbim!

-Tek bir sözün acılarımı dindirir!

Maddalena:

-Sözlerin beni güldürüyor!

Gilda:

-Bu aşk sözleri...

Maddalena:

-Amacınızı biliyorum!

Gilda:

-Bunları bana da söylemişti!

Rigoletto:

-Yavrum ağlamaya değmez!

Gilda:

-Aldatılan kalbim çok mutsuz!

Maddalena:

-Bu övgülere alışığım!

Rigoletto:

-İntikamımı alacağım!

Gilda:

-Kalbim çok mutsuz!

Maddalena:

-Sözlerin beni güldürüyor!

Rigoletto:

-Yalanlarını gördün!

Maddalena:

-Bu övgülere alışığım! Amacınız belli!

Duca:

-Bir tek sözün beni baştan çıkarır!

Gilda:

-Kalbim çok mutsuz!

Rigoletto:

-İntikamım hızlı olacak!

Duca:

-Tek sözün acımı dindirir!

Rigoletto:

-Eve dön, para al, derhal Verona'ya
git!

-Yarın ben de geleceğim!

Gilda:

-Şimdi gidelim!

Rigoletto:

-Bu mümkün değil!

Gilda:

-Korkuyorum!

Rigoletto:

-Git!

3. Perde 4. Sahne

Rigoletto:

-Yirmi altın istemiştin! Yarısı

şimdi kalanı da iş bitince!

-Burada kalacak mı?

Sparafucile:

-Evet!

Rigoletto:

-Tam gece yarısında döneceğim!

Sparafucile:

-Gerekmez! Onu tek başıma nehire

atabilirim!

Rigoletto:

-Hayır, bizzat ben yapmak istiyorum!

Sparafucile:

-Nasıl istersen! Adı ne?

Rigoletto:

-Onun adı "suç", benim adım

"ceza"dır!

3. Perde 5. Sahne

Sparafucile:

-Fırtına yaklaşıyor! Karanlık

çöküyor!

Duca:

-Maddalena!

Maddalena:

-Yapmayın! Kardeşim geliyor!

Sparafucile:

-Hiç önemli değil!

Maddalena:

-Fırtına!

Sparafucile:

-Birazdan yağmur yağacak!

Duca:

-Bu daha iyi! O zaman sen ahırda

ya da cehennemde...

...nerede olursa orada yat!

Sparafucile:

-Teşekkürler!

Maddalena:

-Gidin buradan!

Duca:

-Bu havada mı?

Sparafucile:

(Maddalena'ya)

-Yirmi altını unutma!

(Dük'e)

-Eğer beğenirseniz memnuniyetle

odamı size veririm!

-İsterseniz bir bakalım!

Duca:

-Güzel! Kabul... Gidip bakalım!

Maddalena:

-Zavallı genç!

-Çok da hoş!

-Tanrım ne kötü bir gece!

Duca:

-Dışarıda mı uyunuyor?

-Güzel, iyi geceler

Sparafucile:

-Sinyor, Tanrı sizi korusun!

Duca:

-Biraz uyuyayım, yorgunum!

-Kadın değişkendir, rüzgarda savrulan tüy gibidir!

-Arzuları sürekli değişir.

-Arzuları sürekli değişir.

-Kadın değişkendir, rüzgarda savrulan tüy gibidir!

Maddalena:

-Çok hoş bir genç değil mi?

Sparafucile:

-Evet ama bana yirmi altın kazandıracak!

Maddalena:

-Yirmi mi? Azmış! Çok daha fazla eder!

Sparafucile:

-Uyuduysa git ve hançerimi buraya getir!

3. Perde 6. Sahne

Gilda:

-Artık düşünemiyorum! Aşkım emrediyor! Baba affet beni!

Gilda:

-Ne korkunç bir gece!

Tanrım ne olacak!

Maddalena:

-Kardeşim!

Gilda:

-Kim konuşuyor?

Sparafucile:

-Canın cehenneme!

Maddalena:

-Bu genç, Apollo gibi hoş!

-Birbirimizi sevdik!

-Ne olur öldürmeyelim onu!

Gilda:

-Tanrım!

Sparafucile:

-Şu çuvalı dik!

Maddalena:

-Niçin?

Sparafucile:

-Senin Apollo'yu öldürünce
içine koyup nehre atacağım!

Gilda:

-İşte cehennem burası!

Maddalena:

-Onu öldürmeden de paranı
alabilirsin.

Sparafucile:

-Buna inanmam zor!

Maddalena:

-Dinle! İyi bir planım var!

-Kambur gelince onu öldürür
ve tüm parasını alırsın!

-Böylece zevkle harcarsın!

Gilda:

-Ne duyuyorum? Babacığım!

Sparafucile:

-Kamburu öldürmek mi? Olmaz
öyle şey!

-Ben ne haydut ne de hırsızım!

-Ben sözümü tutarım!

-Bana para veren müşterimi
aldatmam!

Maddalena:

-Ne olur ona acı!

Sparafucile:

-O ölecek!

Maddalena:

-Bırak onu kaçsın!

Gilda:

-İyi kalpli kız!

-Altınlar elden gidecek!

-Bırak öldüreyim!

Maddalena:

-Ne olur onu bırakalım!

Sparafucile:

-Eğer geceyarısı olmadan onun
yerine birini bulursak, kurtulur!

Maddalena:

-Bu fırtınada, bu saatte buraya
kim gelir?

Gilda:

-Onun için ölmeye hazırım!

Ya babam! Tanrım merhamet! Merhamet!

Sparafucile:

-Geceyarısı biri gelirse

o kurtulur!

Maddalena:

-Bu fırtınada kim gelir?

Sparafucile:

-Daha yarım saat var!

Maddalena:

-Bekleyelim kardeşim!

Gilda:

-Bu kadın ağlıyor! Ben ise onu
kurtarmak için bir şey yapamıyorum!

-O bana ihanet etti ama ben
onun için ölmeye hazırım!

Maddalena:

-Kapı çalınıyor!

Sparafucile:

-Rüzgardır!

Maddalena:

-Kapı çalınıyor diyorum!

Sparafucile:

-Tuhaf! Kim o?

Gilda:

-Şu dilenciye acıyın!

-Yatacak bir yer verin!

Maddalena:

-Uzun bir gece olacak!

Sparafucile:

-Biraz bekleyin!

Maddalena:

-Haydi tam sırası! Bitir işini!

Sparafucile:

-Peki öyleyse işi bitirelim,
gelsin paralar!

Gilda:

-Ölmek için daha çok gencim!

-Tanrım onlara acı!

-Babacığım beni affet.

Maddalena:

-Haydi tam sırası!

Sparafucile:

-Peki işi bitirelim!

Maddalena:

-Çabuk ol!

Sparafucile:

-Aç!

Gilda:

-Tanrım onları affet!

Maddalena ve Sparafucile:

-Giriniz.

3. Perde 7. Sahne

Rigoletto:

-Sonunda intikam vakti geldi!

-Hep bu anı bekledim!

-Kapı kapalı! Henüz vakit gelmedi!

-Biraz daha bekleyeyim!

-Ne esrarlı gece! Gökte fırtına,

yerde ölüm sessizliği!

-Burada gerçekten kendimi

önemli hissediyorum!

-Gece yarısı!

3. Perde 8. Sahne

Sparafucile:

-Kim o?

Rigoletto:

-Benim!

Sparafucile:

-Bekleyin! İsteddiğiniz adam

bunun içinde!

Rigoletto:

-Ah, bu ne zevk! Bir ışık ver!

Sparafucile:

-Işık mı? Hayır, parayı verin!

Onu hemen nehire atalım!

Rigoletto:

-Hayır! Ben yapacağım!

Sparafucile:

-Nasıl isterseniz! Burası uygun değil!

-İlerisi daha derindir! Çabuk! Sizi

kimse görmesin! İyi geceler!

3. Perde 9. Sahne

Rigoletto:

-İşte burada! Ölü! Onu göreyim!

-Ama ne gerek var! Kesin odur!

-Ey dünya! Bana bak!

-Bir soylu, soytarının ayakları
altında!

-Bu o! Bu ne zevk!

-İntikamım alındı! Mezarın nehir
olacak! Kefenin de bir çuval!

-Haydi suya!

Duca:

-Kadın rüzgarda tüy gibidir!

-Arzuları sürekli değişir!

-Güzel yüzü ağlasa da gülse de
yalandır!

Rigoletto:

-Onun sesi!

-Gecenin bir aldatmacası olmalı!

Duca:

-Kadın rüzgarda tüy gibidir!

Rigoletto:

-Hayır olamaz!

-Bu o! Lanet olsun!

-Haydut beni aldattın!

Duca:

-Arzuları sürekli değişir!

Rigoletto:

-Peki o zaman bu çuvalın

içindeki kim?

-Titriyorum... Bir insan bedeni!

3. Perde Son Sahne

Rigoletto:

-Kızım! Tanrım! Yavrum!

-Ah, hayır!

-Bu olamaz! O Verona'ya gitmişti!

-Bu bir hayal!

-Evet bu o!

-Gilda! Yavrum! Cevap ver!

-Bunu kim yaptı?

-Hey kimse yok mu?

-Kimse yok! Kızım yavrum!

Gilda:

-Beni kim çağırıyor?

Rigoletto:

-Konuşuyor, hareket ediyor, yaşıyor!

-Ah Tanrım! Dünyadaki tek varlığım!

-Bana bak!

Gilda:

-Babacığım!

Rigoletto:

-Şaşkınlık içindeyim!

-Ne oldu sana? Yaralandın mı söyle?

Gilda:

-Evet, bir bıçakla

Rigoletto:

-Kim yaptı bunu?

Gilda:

-Bu benim hatam! Sizi aldattım!.

-Onu çok seviyordum!

-Şimdi onun için öleceğim!

Rigoletto:

-(Tanrım, intikam ateşim
kızımı yaktı!)

-Meleğim konuş benimle,
haydi ne olur!

Gilda:

-Konusamıyorum! Onu ve beni
affedin!

-Kızınız için dua edin!

Babacığım...

-Cennette annemin yanında
sizin için dua edeceğim!

Rigoletto:

-Ne olur ölme, hazinem benim!

-Beni terketme!

Gilda:

-Cennette annemin yanında
sizin için dua edeceğim!

Rigoletto:

-Beni terketme!

Gilda:

-Susun...Affedin babacığım! Elveda!

Rigoletto:

-Kızım! Gilda'm!

Gilda:

-Cennette dua edeceğim!

Rigoletto:

-Ölme! Bırakma beni!

-Gilda! Gilda'm!

-Öldü o!

-Ah! İhtiyarın laneti bu!

(Çeviren :Suna ERTEKİN)

Kaynakça

- Altar, C. M. (1989). Opera Tarihi 1. Cilt (Üçüncü Basım), Kültür Bakanlığı, Ankara, Acar Matbaacılık A.Ş.
- Altar, C. M. (1989). Opera Tarihi 2. Cilt (Üçüncü Basım), Kültür Bakanlığı, Ankara, Acar Matbaacılık A.Ş.
- Altar, C. M. (1989). Opera Tarihi 3. Cilt (Üçüncü Basım), Kültür Bakanlığı, Ankara, Acar Matbaacılık A.Ş.
- Altar, C. M. (1989). Opera Tarihi 4. Cilt (Üçüncü Basım), Kültür Bakanlığı, Ankara, Acar Matbaacılık A.Ş.
- Budden, J. (1992). The Operas of Verdi, ikinci basım, New York: Oxford Üniversitesi Yayınları Oxford University Press)
- Demiriş, O. (2000). Mektuplarla Rigoletto'nun Oluşum Öyküsü (İlk Basım), İzmir: İzmir Devlet Opera ve Balesi Yayınları
- Nuris, O. (2013). Verdi'nin Opera Sanatına Getirdiği Yenilikler Bağlamında, Orta ve Son Dönem Operalarında Ses Renkleri ve Karakterler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı
- Parker, R. (1994). The Oxford Illustrated History of Opera (İkinci Basım), New York: Oxford Üniversitesi Yayınları (Oxford University Press)
- Say, A. (1997). Müzik Tarihi (Üçüncü Basım), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Yener, F. (1992). 100 Opera (İkinci Basım), İstanbul: Bateş Yayınları
- Ankara Devlet Opera ve Balesi Rigoletto Kitapçığı (2013). Ankara: Ankara Devlet Opera ve Balesi Yayınları
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 07 Şubat 2015, <https://en.wikipedia.org/>
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 07 Şubat 2015, <https://it.wikipedia.org/>
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 07 Şubat 2015, <https://tr.wikipedia.org/>
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 08 Şubat 2015, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Nabucco>
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 08 Şubat 2015, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Macbeth_(opera))
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 08 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Luisa_Miller
- Wikipedia, Erişim Tarihi: 08 Şubat 2015, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Rigoletto>

Wikipedia, Erişim Tarihi: 08 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Il_trovatore

Wikipedia, Erişim Tarihi: 09 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/La_traviata

Wikipedia, Erişim Tarihi: 09 Şubat 2015,

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sicilya_Vesperleri

Wikipedia, Erişim Tarihi: 09 Şubat 2015,

https://tr.wikipedia.org/wiki/Simon_Boccanegra

Wikipedia, Erişim Tarihi: 09 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Maskeli_Balo

Wikipedia, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaderin_Gücü

Wikipedia, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Don_Carlos

Wikipedia, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2015, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Aida>

Wikipedia, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2015, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Otello>

Wikipedia, Erişim Tarihi: 11 Şubat 2015,

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Falstaff\(opera\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Falstaff(opera))

Wikipedia, Erişim Tarihi: 11 Şubat 2015, https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo

Wikipedia, Erişim Tarihi: 11 Şubat 2015,

https://en.wikipedia.org/wiki/Le_roi_s'amuse

Biyografi, Erişim Tarihi: 14 Şubat 2015,

<http://www.biyografi.info/kisi/giuseppe-verdi>

Opera Türkiye, Erişim Tarihi: 15 Şubat 2015, <http://www.operaturkiye.com>

Ankara Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü, 21 Şubat 2015, <http://www.dobgm.gov.tr>

Mozaik Kültür ve Sanat Evi, Erişim Tarihi: 22 Şubat 2015,

<http://www.mozaik-koeln.com/tr/Kutuphane.shtml>

Müzik Dünyası , Erişim Tarihi: 22 Şubat 2015,

http://www.muzikdunyasi.gen.tr/category/muzik_sozlugu/

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mahmut Çetin KIRANBAY

Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara 12.08.1965

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera-Şan Anasanat Dalı 6 Yıllık Lisans

Y. Lisans Öğrenimi : Adıyaman Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İtalyanca, İngilizce (Orta derecede)

İş Deneyimi

Staj : Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü (1992-1993)

Çalıştığı Kurumlar : Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü (1992-2009)

Ankara Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü (2009-.....)

Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Anasanat Dalı Öğretim Görevlisi (2005-2011)

İletişim

E-Posta Adresi : ckiranbay@yahoo.com

Tarih 03.09.2015